

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

Letzter offener Brief
an den Verfasser der im Kommissionsverlag der Carinthia erschienenen Broschüre
»Minderheit ohne Maske«,
Herrn Hermagoras Schribar

Im Leserbrief der »Kärntner Volkszeitung« lesen wir die sonderbare Ansicht eines gewissen »G. Pf.«, daß wir bisher keinen der Hauptpunkte der Broschüre anzurühren, geschweige denn zu widerlegen versuchen, weil sie augenscheinlich nicht zu widerlegen sind. Ihm sowie dem Autor des Heftchens — sie dürften sogar identisch sein — wollen wir zum Abschluß gerne auch noch diesen Gefallen tun.

1. Die Broschüre ist ein plumper Versuch, jene Teile unseres slowenischen Volkes zu rechtfertigen, denen durch die Germanisierung das Volkstum bereits gleichgültig geworden ist oder sie ihm bereits untreu wurden. »Es waren ausschließlich die Slowenenführer, welche die Sprachenfrage in Südkärnten zu einer politischen Frage gemacht haben.« — Hundert Jahre währt der bereits Geschichte gewordene politische Kampf der Kärntner Slowenen um das Recht ihrer Sprache, bis heute bleibt die Sprachenfrage in Kärnten ungelöst. Oder will man die ultraquistischen Schulen der Monarchie und der ersten Republik, die ohne festen Lehrplan, ohne genügende Lehrmittel und ohne sprachliche Aufsicht und vielfach ohne sprachliche Befähigung der Lehrer von den Slowenen schärfstens abgelehnt wurden, als positive Lösung der Sprachenfrage ansehen? Eine gerechte Lösung der Sprachenfrage wurde in der Monarchie und in der ersten Republik durch die deutschnationalen Kreise strikte verweigert. Man wußte und weiß auch heute nur zu gut, daß die Vorenthaltung der slowenischen Sprache in der Schule und im öffentlichen Leben schließlich zur Apathie gegenüber dem Volkstum und zur sprachlich-kulturellen Gleichgültigkeit führen muß. — Die in der Broschüre vertretene umgekehrte Behauptung, daß die Slowenen selbst ihre eigene Germanisierung fördern, ist nach den Gesetzen der Logik wohl der klassische Fall der bewußten »contradictio in adiecto« oder in unserer Sprache: der Witz vom Dieb, der sein Opfer des Diebstahls bezichtigt.

2. Wann immer die bodenständige Südkärntner Bevölkerung auch seitens der Deutschen des Landes unmittelbar angesprochen wurde, geschah und geschieht es in schönstem Schriftslowenisch. Schlagen Sie mal die vielen Jahrgänge der »Koroška domovina«, des Leiborgans des Kärntner Heimatbundes vor den Nazis, oder »Koroško Korošcem« der Kärntner Landsmannschaft nach und bewundern Sie die Schönheit ihrer slowenischen Sprache. Welch' schönes Slowenisch sprechen gelegentlich der Gurker Oberhirte und der Kärntner Landeshauptmann. Haben sie denn die beiden Persönlichkeiten jemals »windische« sprechen gehört.

3. Soweit Slowenen ihre Sprache in Wort und Schrift beherrschen, tun sie es durch ihre eigene sprachliche Selbsthilfe. Ihnen Analphabetentum vorzuhalten, ist wohl eine bewußte Beleidigung. Zum Lesen, Beten und auch zum Singen reichen die Mundarten bekanntlich nicht aus. Nach Ihrer Art aber müßten sich die Kärntner Slowenen zu Stummen herabwürdigen lassen.

4. Im Staate Israel rollt augenblicklich vor den Augen der ganzen Welt das schauergigste Schauspiel aller Zeiten ab. Man erschauert und erzittert vor den unschreiblichen grausamen Methoden eines

Veliko narodno slavlje gradišćanskih Hrvatov

V nedeljo, 11. junija, so Hrvati na Gradiščanskem v Frakanavi odkrili spomenik svojemu narodnemu buditelju in učitelju Mati Miloradiću. Osnutek v gipsu, po katerem so kip vlili iz bron, je izvršil umetnik svetovnega slovesa hrvatski rojak, kipar Ivan Meštrović, ki živi v Ameriki. Prireditev je postala pravo narodno slavlje.

Frakanava — rojstni kraj slavnega pesnika, je bila za nedeljo vsa olepšana. Slavoloki v hrvaščini in nemščini so pozdravljali ob vhodih v vas številne rojake in goste. Pri tej slovesnosti so sodelovali vsi vaščani od učiteljev, župnika, župana do gasilcev, mladine in šolskih otrok. Vas je za slavnost odkritja pričakovala slavne goste: svojega nadpastirja dr. Laszla iz Železnega, ministre z Dunaja in druge predstavnike oblasti. Sprejeli so jih na trgu pred cerkvijo. Po kratki pobožnosti, ki jo je vodil škof dr. Štefan Laszlo, se je razvrstil pester sprevod na kraj slavlja.

Na prostoru okoli spomenika je zasnovan velik park, ki bo vasi v okras in ponos. Bronasti spomenik pa bo vsem v spomin, da ostanejo zvesti rodu in jeziku.

Zelo bogat in obširen je bil spored odkritja spomenika, kateremu je sledil izbran kulturni program. Kulise dvema tribunama je tvorilo modro nebo in spomenik v ozadju. Ob kipu je mladina z zastavami postavila častno stražo. V pozdrav so združeni pevski zbori zapeli pesem: Zdravi bili vsi Hrvati, prolog pa je govoril akademik Ivo Sučić. V hrvatskem jeziku, oblečen v narodno nošo, je pozdravil navzoče frakanavski župan Štefan Gregorić. Nato je sledilo slavnostno odkritje spomenika. To je izvršil predsednik Hrvatskega kulturnega društva, ravnatelj Bela Schreiner. Spomenik je izročil v last frakanavski občini.

Še drugi slavnostni govorniki so spregovorili ljudstvu. Tako v hrvaščini škof Gradišćanske dr. László. Med drugim je omenil, da je njegova mati Hrvatica in njegov materin jezik hrvatski. Opominjal je rjake, naj žive po vodilih svojega velikega vzornika Mate Miloradića.

Med pesmijo združenih pevskih zborov je mladina iz Gornjega, Srednjega in Spodnjega Gradišća pred spomenik nesla zemljo in cvetje iz svojih vasi. Zelo pogumno in z zanosom je šolska mladina, oblečena v narodne noše, podala nekaj deklamacij, zloženih prav za to priložnost.

Globoko zasnovan je bil slavnostni govor okrajnega šolskega nadzornika Štefana Zvonarića. Zbranim je predstavil lik Miloradića, ki ni bil le duhovnik-pesnik, ampak še preje filozof, sociolog, zvezdoslovec itd. Bil je član več znanstvenih ustanov, s katerimi je dopisoval v latinščini. Pisal je tudi

Nemško vprašanje vznemirja svet

Po povratku Hruščeva z Dunaja v Moskvo je sovjetska vlada prevzela diplomatsko in propagandno ofenzivo v svoje roke. Objavila je dve poslanici, ki ju je Hruščev izročil Kennedyju na Dunaju.

V prvi zahteva čimprejnjše sklicanje mednarodne konference glede Nemčije. Šestnajst let po koncu vojne je minilo, pravi sovjetska vlada, vendar mirovna pogodba s poraženim nemškim narodom še ni sklenjena. Nemško ozemlje je razdeljeno na dve državi in Berlin je še vedno pod zavezniško vojaško zasedbo. Ako ne bo moč doseči sporazum med bivšimi vojnimi zavezniki glede nemške mirovne pogodbe, bo Sovjetska zveza sama sklenila mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo ter ji obenem izročila svojo zasedbeno cono Berlina. Zapadni zavezniki se bi s svojimi conami imenovani sedaj »Zapadni Berlin« znašli odrezani sredi vzhodnonemške države, kajti po sovjetskem mnenju sklenitev mirovne pogodbe povzroči ugasnitev vseh zasedbenih pravic. Sovjetski memorandum predlaga spremitvev zapadnega Berlina v »svobodno mesto« pod mednarodno garancijo.

Sovjetska nota je zadela na precej hladno, vendar ne povsem odklonilen odmev na Zapadu, dočim jo je bonnska vlada zelo ostro odklonila. Kancler Adenauer je dejal »Nikdar«, berlinski župan Brandt pa pravi, da zapadni Berlinčani nočejo s pomočjo »svobodnega mesta« biti osvobojeni.

Volksmordes, wie ihn die Menschheitsgeschichte bis heute nicht gekannt hat. Die Broschüre »Minderheit ohne Maske« ist der Versuch eines Volksmordes nach pseudowissenschaftlicher Methode und gleicht einer Giftspritze, die das slowenische Volkstum in Kärnten auszulöschen hätte. Ihre Schreiber und die ihr Gleichgesinnten qualifizieren sich durch ihr anonymes Erscheinen selbst am besten.

Rat der Kärntner Slowenen

sedanje svobode. V Parizu molče, ker imajo polne roke dela z alžirskimi pogajanjmi v Evianu, ki slabo potekajo, ker so uporniki nepopustljivi v svojih zahtevah. V Londonu pa že svetujejo Amerikancem, naj ne vztrajajo na togem »Nikar«, ter vzamejo iniciativo v svoje roke. Londonska vlada pa pripravlja svoje predloge glede Berlina. Iniciativa v tej zvezi pomeni vsekakor nove koncesije, kajti ob nepopustljivih stališjih namreč ni moč priti do kompromisa.

Vedno znova se maščuje zapadnim zaveznikom napaka iz leta 1945, ko so prek sovjetske okupacijske cone silili v Berlin, namesto, da bi si zagotovili dohod po lastnem ozemlju. Danes pa jih lahko moskovska vlada vsak dan prepusti »dobri volji« vzhodnonemške komunistične vlade. To seveda najbrž(?) ne pomeni vojne, pač pa bi prisililo zapadne sile, da bi se morale pogovarjati z vzhodnonemško vlado in jo tako vsaj dejansko — ali kot se pravi v diplomatski govorici — de facto priznati. Od tega priznanja pa do polnega diplomatskega priznanja ali »de jure« je potem samo en korak. Na tak način bi dosegli Sovjeti dokončnost obstoja dveh nemških držav v sedanjih mejah, kar je posebno važno za Poljsko in Čehoslovaško. Toliko bolj možno je, ker se Amerikanci zaradi Berlina, kjer so že vsa leta izpostavljeni izsiljevanju Moskve, ne bodo podajali v novo vojno. Francozom in Angležem pa je kljub formalnim zahtevam po združitvi Nemčije na tihem ljubše, ako le-ta ostane razdeljena. Dosedanje izkušnje z angleškim posredovanjem tudi niso kaj prida ohrabrujoče, posebno pa ne razvoj dogodkov v Laosu, kjer ob angleških posredovanjih, ki teko v zadnjih zdihljajih konference v Ženevi, komunisti na terenu vsak dan pridobivajo nove postojanke. Vsekakor bo Berlin v prihodnjih tednih zopet dajal mnogo dela diplomatom in časnikařem. Berlinčani bodo izpostavljeni novi živčni preizkušnji, z njimi pa tudi človeštvo.

Koncert Slovenske gimnazije v Škocijanu

V nedeljo, dne 4. junija 1961, mnogim ni bil mogoč obisk dijaškega pevskega koncerta, ker je v dvorani primanjkovalo prostora. Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence bodo ta pevski koncert ponovili v nedeljo, dne 2. julija 1961, v novi farni dvorani v Škocijanu ob treh popoldne. Vsi prisrčno vabljeni.

v angleškem in francoskem jeziku ter prevajal iz ruščine. Največ zaslug pa si je nabral kot učitelj in buditelj Hrvatov v Gradišču. Pridigal je ljubezen in slogo, učil je ljubiti Boga in bližnjega ter spoštovati sosedo.

Po tem govoru je spregovoril frakanavski župnik, duhovni svetnik, pisatelj Ignac Horvat. Orisal nam je lik človeka in duhovnika Miloradića. Pesnik je bil preprost, skromen človek, živel je skoro pušavniško življenje. Celih 50 let je prebival na eni fari, samo ljudstvu na razpolago. Ni se silil v ospredje kljub vsem vrlinam in predpogojem, ki jih je imel. Zelo pri srcu mu je bila mladina. Zanj je prirejal molitve, pesnice, šolske knjige. Napisal je tudi slovnico hrvatskega jezika. Skrbel je za to, da je ljudstvo dobilo poleg mašnih knjižic in katekizma še drugo duhovno hrano.

Poleg nagovorov zastopnikov dežele in okraja je spregovoril še prosvetni minister dr. Drimmel. Govoril je, kot pravimo, od srca do srca. Slavil je pesnika Miloradića. Poudaril pa je tudi, kako važno vlogo so igrali nekdanji Hrvati v obrambi pred Turki. Hrvatski mejni kmetje »graničarji« so se stoletja upirali vpadu Osmanov in tako varovali kulturni zahod pred razpadom. Med Hrvati so bili tudi veliki generali in bojevniki. Pa tudi veliki umetniki, n. pr. vprav kipar Ivan Meštrović, ki je dobil od prosvetnega ministra častno odlikovanje za znanost in kulturo. Pozval je učiteljstvo, naj uči mladino materinega, hrvatskega jezika in naj jo vpelje v hrvatsko kulturo. Govoru je sledilo burno odobravanje zbrane množice.

Poleg deklamacij v hrvaščini je za slavnost napisal pesnik dr. Gôrlich Miloradiću na čast priložnostno pesem.

Izredno gibčnost in vživetje je dokazala učiteljska plesna skupina, ki je v narodnih nošah ob spremljavi harmonike podajala narodne plesce. Rajali sta še dve drugi skupini narodnih noš.

Za zaključek je ljudstvo zapelo svojo himno: »Hrvat mi je otac, Hrvatica mati«, godba pa je zaigrala deželno in državno himno.

Kot zastopnik Kršćanske kulturne zveze se je slavlja udeležil dr. Valentin Inzko.

Mate Meršić Miloradić

Mate Meršić, s pesniškim priimkom Miloradić, je bil rojen 19. septembra 1850 v kmečki družini v Frakanavi na Gradiščanskem. Po srednji šoli je stopil v bogoslovje in je l. 1876 bral novo mašo. Kot kaplan je kratko deloval na Filežu in v Velikem Borištofu. Že l. 1879 je postal župnik v Kemlji, hrvaški vasi na Ogrskem. Tam je ostal skoro 50 let, tam je umrl, tam je tudi pokopan.

To je skromen okvir velikega življenja. Miloradić je bil silno nadarjen. Obvladal je veliko jezikov, se bavil tudi s prirodoslovnimi vedami, sociologijo, a vedno je ostal skromen. S 53 leti šele je začel pisati pesmi. Tako je postal učitelj in buditelj vsega hrvatskega naroda na Gradiščanskem. On je tudi prvi, ki so mu postavili spomenik.

Politični teden

Po svetu ...

Kennedy v Londonu

Mednarodno zanimanje, ki je bilo za nekaj dni osredotočeno na Dunaj, kjer je bil sestanek med dvema najmočnejšima politikoma našega časa, ameriškim predsednikom Kennedyjem in sovjetskim ministrskim predsednikom Hruščevom se počasi zopet vrača nazaj v svoja dva stalna tečaja, na Moskvo in Washington, središči obeh glavnih sil sveta.

Hruščev se je z letalom vrnil v Moskvo, Kennedy pa se je prek Londona podal v Washington. V Londonu je imel razgovore z britanskim ministrskim predsednikom Mc Millanom, ki v zadnjih tednih ni imel preveč razloga biti srečen. Dejstvo sestanka dveh največjih brez tretjega je namreč Veliki Britaniji odvzelo njeno doslej privilegirano vlogo tretje glavne sile v današnji svetovni politiki. Zato so Angleži naravnost z olajšanjem vzeli na znanje, da se Hruščev in Kennedy v razgovorih na Dunaju nista v nobeni važni točki sporazumela, če izvajamo sporazumno določitev — spornih točk.

Kljub temu pa je bil Kennedy v Londonu poudarjeno prijazno sprejet in krajlja ga je povabila na kosilo.

Manjkalo tudi ni drugih družabnih prireditvev, med njimi je celo neki družinski dogodek postal državna zadeva, Kennedy se je udeležil krsta novorojenčka, ki je razveselil družino poljskih knezov Radziwilov, ki živi v Londonu. Knežinja Radziwil je namreč bivša gospodična Kennedy, rodna sestra predsednika Kennedyja. Krsta se je udeležil tudi britanski ministrski predsednik, da se zopet pogovarja s Kennedyjem — o politiki. Angleška vlada se sedaj na vse načine trudi, da si kot »pošten posrednik« zopet pridobi nazaj svojo vlogo najboljšega prijatelja Združenih držav, ki pa obenem more govoriti z nasprotnikom v Moskvi. Zato je bilo na krstnem slavlju pri Radziwilovih največ govora o prislovičnem angleško-ameriškem bratranstvu.

Poročilo o potovanju

Po povratku v Washington je predsednik Kennedy v mojstrskem govoru po televiziji podal poročilo ljavnosti o svojem zadnjem potovanju, ki ga je preko kanadske prestolnice Ottawe, francoskega Pariza pripeljal na Dunaj k Donavi, od tam pa prek angleškega Londona spet nazaj v Washington. Glavna točka je seveda bil razgovor s Hruščevom. Čeprav Kennedy ni mogel poročati o kakih sporazumih, pa je po mnenju ameriškega predsednika srečanje na cesarskem Dunaju le bilo koristno, kajti »sedaj vsi vemo, pri čem smo«.

Laos, Nemčija, ustavitve atomskih poskusov in razorožitev so bila glavna obravnavana vprašanja. Nadalje Hruščev želi premestitev sedeža Združenih narodov iz New Yorka na Dunaj. V nobeni teh zadev se nista mogla sporazumeti. Načela sta tudi vrsto drugih vprašanj, od Kube do Koreje, od Angole v Afriki, kjer se domačini vedno huje upirajo portugalski kolonialni upravi, pa do Berlina.

Dejal je, da Hruščev sicer ni govoril bojevito, vendar so imela njegova izvajanja mračen ton. Hruščev je namreč prepričan, da bo komunizem, zaradi nujnega družbenega razvoja v smislu Marksovih nauk, prej ali slej itak po vsem svetu zmagal, on Hruščev pa k temu samo pomaga. V tej zvezi bi pa želel, da dejal Kennedy, ameriškemu ljstvu in vsemu svetu sporočiti nekaj, kar je dejal Hruščev. Rekel mi je namreč, da »je sicer res mnogo nemira v svetu, vendar ne gre zaradi teh pojavov metati krivdo nanj. V tem ima popolnoma prav. Lahko je vsak padec kakšne gnile vlade, vsak množični protest proti revščini in obupu enostavno proglašati za protiameriško intrigo. Vendar niso vsi taki izbruhi podpihovanji po komunistih. Pač pa povsod, kjer izbruhnejo, komunisti naglo posežejo vmes ter jih izkoriščajo za svoje namene, jim skušajo vsiliti svoje vodstvo, da bi tako na valovih njihove zmage splavali na površje. Toda niso bili komunisti, ki so ustvarili izhodiščne pogoje,« je dejal Kennedy. Hotel je s tem dejati, da so uspehe komunistov pogosto omogočile napake zapadnega sveta. Vprav iz teh razlogov, je nadaljeval Kennedy, »bo moral svobodni svet trdneje strniti svoje sile in povečati svoje napore. Predvsem postaja še bolj važna pomoč zaostalim narodom, da se re-

šijo iz revščine ter si ustvarijo urejeno gospodarstvo in dosežejo človeka dostojen življenjski standard. Na ta način bomo dokazali, da je komunistična teorija o neizbežnosti zmage komunizma napačna. Trdno sem prepričan, da je v svobodi, neodvisnosti ter samoodločitvi edina bodočnost človeštva ter da ima svobodni človek voljo in moč, da v boju za zmago svobode zmaga.«

Kennedy spet na berglah

Kennedyjev realistični govor je zbudil v Združenih državah in v svobodnem svetu zelo ugoden odmev. Naperi zadnjih tednov pa so predsednika Kennedyja zelo prizadeali. V mladosti si je namreč pri športu (nogometu) poškodoval hrbtenico. V zadnji vojni, ko je bila podmornica, ki ji je poveljeval, potopljena in je devet ur prestal v vodi, dokler ga niso rešili, je poškodba postala še težja, tako da so ga morali trikrat operirati. Na svojem potovanju v Kanadi se je prejšnji mesec pri vsaditvi nekega spominskega drevesca nekoliko pretegnil, ko je zasajal lopato v zemljo in stara bolezen se je znova pojavila. Kljub bolečinam v križu pa je Kennedy svojo bolezen do konca potovanja skrival, čeprav so na Dunaju novinarji opazili večkrat nek bolesto napet izraz na njegovem obrazu. Po povratku v Washington si je moral vzeti počitek in nekaj časa bo, kot že pred leti, moral hoditi po bergljah, da se poškodba zaceli. Vendar zdravniki pravijo, da zadeva ni resna.

... in pri nas v Avstriji

Oto Habsburški ne sme v Avstrijo

Minuli teden se je vlada bavila z izjavo potomca zadnjega avstrijskega cesarja Otona Habsburškega. Ta je podal izjavo, da se odpoveduje vsem zahtevam do cesarskega prestola ter da se želi vrniti kot lojalen državljani republike v Avstrijo. Zaradi odpora socialistov ni prišlo do nobenega sklepa, kar pomeni praktično, da se za sedaj Oto ne more vrniti v Avstrijo. Šele potem, ko bi vlada njegovo izjavo sprejela in jo predložila glavnemu odboru državnega zbora in bi jo tudi ta sprejel kot zadostno, bi bil Otonu mogoč povratek v Avstrijo. Ker v vladi velja soglasnost, OeVP svojega stališča, da je treba Otonu dovoliti povratek, ni mogla uveljaviti.

Socialisti so svoje zadržanje utemeljevali s tem, da Otonovi izjavi »ne verjamejo« in da bi njegov povratek pomenil »nevarnost za republiko«. Pri tem se je podkanceler dr. Pittermann skliceval na nedavni sklep obecnega zbora Socialistične stranke minuli teden, kjer je bila sprejeta za strankino vodstvo »obvezna« resolucija, da ne sme nikdar pristati na povratek Otona v Avstrijo.

Oto si res ni mogel izbrati neprimernejšega časa za predložitev svoje izjave. Prišla je ravno v trenutku, ko so na občnem zboru SPOe očitati vodstvu preveliko popustljivost proti OeVP ter pomanjkanje lastne iniciative. Posebno mlajši delegati iz industrijskih predelov so se pritoževali, da ob brezbriznosti osrednjega vodstva, ki se zaradi skrbi, ki jih ima z vodstvom podržavljenih podjetij, ne briga zadosti za potrebe delavstva, le-to postaja vedno bolj dostopno za podtalno propagando komunistov.

Tudi spor zaradi kulturnega proračuna, ki ga je povzročilo zmanjšanje izdatkov prosvetnega ministrstva in je rodilo stavko študentov ter profesorjev (univerz) je vrigel na socialiste temno senco. Stavka je razkrila eno izmed glavnih ran sedanjega koalicijskega sistema, ko gre vse po proporciju in kljub blagostanju ni denarja za najpotrebnejše stvari narodne bodočnosti, to je za vzgojo. In ker so med socialisti tudi mnogi starši, ki morajo plačevati nemajhne prispevke za stranko, marsikateri družinski oče zlahka pride na misel, da bi bilo vendarle boljše posvetiti malo manj denarja za politiko in malo več za kulturo.

V to razdvojenost razpoloženja pa je padla Otonova izjava, ki je prišla Pittermannu in njegovemu vodstvenemu krogu kot nalašč. Napravili so iz nje »državno afero« in sloga vseh je bila spet vzpostavljena. Po složenem sprejemu resolucije proti Otonu je nato bilo složno izvoljeno novo vodstvo — iz lanskega leta.

Poleg poostrene dejavnosti na strani OeVP, ki so jo začeli »reformisti« v tej stranki in je prve uspehe pokazala pri de-

želnih volitvah na štajerskem, se SPOe čuti ogroženo tudi s skrajne levice, kajti komunisti so si na svojem občnem zboru pred nekaj meseci postavili za geslo »Komunisten wieder ins Parlament« ter svojo akcijo osredotočili v prvi vrsti na delavce v podržavljenih podjetjih, ki so vedno bolj nezadovoljni s svojimi »zastopniki«, ki so se prelevili v državne podjetnike. Posamezne »divje stavke« ter zavzemanje postojank v delavskih svetih po komunistih so prvi vznemirljivi znaki komunistične ofenzive, ki se pa seveda ne omejuje samo na delavce, ker glasovi so glasovi, pa naj pridejo od koderkoli. Vse bolj kaže, da spricho naraščajoče napetosti med obema koalicijskima partnerjema utegne priti do predčasnih državnozborskih volitev. Nekateri pravijo, da že spomladi prehodnjega leta.

Dobri ves: »Nikdar več!«

Pri nas na Koroškem pa je minulo nedeljo stal v ospredju sestanek žrtev nacističnega preganjanja v Dobrli vesi, ki ga je priredilo po komunistih obvladovano Združenje bivših pripornikov koncentracijskih taborišč. V političnih krogih pa je zbudila pozornost udeležba slovenske »Zveze koroških partizanov« in »Zveze slovenskih iseljencev«, ki obe drugače prisegata na socialistični program. Pod geslom »Nikdar več — nikdar ne pozabimo!« so govorniki priklicali v spomin trpljenje, ki ga je svobodoljubnim ljudem prizadejal nacizem. Obsodbi nacističnih groženj se vsi pridružujemo in mi smo to že ponovno storili, posebno v zvezi s sedanjim procesom proti največjemu zločincu vseh časov, Eichmannu, ki ga sodijo v Jeruzalemu. Prav tako je upravičena zahteva po popravni škodo.

Toda stvar ima še drugo ozadje, o katerem ne moremo molčati. Poleg številnih skupin iz vse Avstrije, ki so bile vse komunistično obarvane, se je, kot poroča celo APA prireditve »v velikem številu udeležilo prebivalstvo dvojezičnega ozemlja« to je slovensko prebivalstvo, ki je še posebno trpelo pod nacizmom in še vedno zaman čaka na popravno škodo.

Da so si komunistični prireditelji prav sedaj, ko gremo proti novim državnozborskim volitvam, na katere se komunisti pripravljajo z geslom »Zopet komunisti v parlament«, izbrali Dobrlo ves za kraj svoje manifestacije, ni slučaj. Zato naš list ni priobčil vabila na zborovanje v Dobrli vesi, ker po izkušnjah iz preteklosti vemo, da so tem internacionalistom narodne zadeve koroških Slovencev pri srcu le v toliko, v kolikor bi mogli preko nas dobiti kaj glasov. Še eno nedeljo prej ni nihče pri »Volks-wille« utegnil priti na pevski koncert slovenske gimnazije. In Hruščev, ko je lani bil dva dni na Koroškem, ni našel niti ene minute za koroške Slovence, imel pa je čas za komuniste vsakega okraja posebej na svoji poti. Obilna udeležba prebivalstva na sestanku v Dobrli vesi je svarilo, da je vendar enkrat treba nekaj storiti glede poprave materialne in kulturne škode. Ako bodo merodajni, in to velja za obe vladni stranki brez razlike, še naprej zane-marjali to svojo dolžnost, utegnejo tudi oni utrpjeti škodo — pri volitvah.

Pojasnilo

»Katoliški glas« v Gorici je v svoji številki z dne 8. junija povzel (brez navedbe vira) poročilo agencije »Italia« o sestanku avstrijskega zunanjega ministra Kreiskega s predstavniki koroških Slovencev ob priliki avstrijsko-italijanskih pogajanj o Južni Tirolski v Celovcu, v katerem pravi: »Minister dr. Kreisky je postavil kot pogoj za sprejem predstavnikov manjšine, da se isti vzdrže izjav med italijansko-avstrijsko konferenco ali pa da bi prišli v stik z italijanskimi predstavniki«. Nato pa list prida še iz svojega: »Slovenci so na to pristali, a s tem svoji stvari zelo škodovali.«

K temu izjavljamo, da predstavniki slovenske manjšine na Koroškem iz lastne presoje položaja ni smatralo za umestno, da podaja za časa avstrijsko-italijanskih pogajanj v Celovcu kake nove izjave o položaju na Južnem Koroškem, ker je ta itak dokumentarno znan, ali pa da podvzame kako iniciativo glede stika z italijanskimi predstavniki, kajti ti so prišli v Celovec samo za to, da skušajo urediti južnotirolsko vprašanje. Zato tudi avstrijskemu zunanjemu ministru dr. Kreiskemu niti ni bilo treba staviti kakega pogoja predstavnikom koroških Slovencev.

Glede pripombe goriškega gositorja, ki pač ima modrosti tako na pretek, da jo — nenaprosen — lahko deli tudi drugim, bi mu pa prijateljsko dejali, da je v teh rečeh potrebno tudi vsaj nekoliko spomina. Potem bi se spomnil, da je še pred kratkim ista agencija »Italia« neresnično poročala o upadanju prijav na slovenskih šolah na Tržaškem.

SLOVENC

doma in po svetu

Mednarodna grafična razstava v Ljubljani

Minulo nedeljo je bila v Ljubljani odprta IV. mednarodna grafična razstava, katere se udeležuje 334 umetnikov iz 30 držav. Med 937 razstavljenimi slikami je mednarodna komisija, ki ji je predsedoval francoski umetnostni kritik Jacques Lassaigne ter so ji pripadali strokovnjaki iz Italije, Združenih držav, Sovjetske zveze, Švice in Švedske, podelila prvo nagrado Japoncu Jan Hamaguchi-ju, drugo pa Slovencu Riku Debenjaku (ki prav te dni razstavlja tudi v celovski »Galeriji 61« v Bahnhofstrasse 24 in zato še enkrat priporočamo obisk te razstave), tretjo pa je prejel zopet Japonec Kumi Sagaj (ki bo v kratkem razstavljal v Celovcu). Med ostalimi nagradenci sta še Slovenca Janez Bernik (njegova olja so sedaj razstavljeni v Umetniškem domu v Celovcu) in Vladimir Makuc.

Ta razstava, ki je v razdobju vsakih dveh let v Ljubljani, je že postala ustaljena mednarodno priznana prireditvev. Jacques Lassaigne je pri otvoritvi izjavil časnikařem, da ima danes grafika na svetu »vse večji pomen in da se uveljavlja na mnogih velikih mednarodnih razstava kot v Tokiu, Luganu, Cincinnatiju in drugod, vendar je prav Ljubljana bila tista, ki je prva dala zagon temu spoznanju in je pokazala, da lahko prav grafika daje osrednjo temo velikega mednarodnega srečanja. Zato se ljubljanski biennale grafike danes ne samo enakovredno vključuje v mednarodni krog umetnostnih prireditvev, ampak da je na svojem področju dejansko vodilen.«

Uspeh Slovenskega okteta v Italiji

V okviru proslav 100-letnice zedinjenja Italije v Turinu je v zelo dobro zasedeni dvorani Italijanske radijske in televizijske družbe nastopil Slovenski oktet iz Ljubljane. Razsežno dvorano, ki ima 2000 sedežev in jo uporabljajo kot snemalno dvorano za velike simfonične orkestre, je privikrat osmerila slovenskih pevcev iz Ljubljane napolnila s svojimi polnozvenečimi in ubranimi glasovi. Že z uvodnim delom programa si je oktet pridobil občinstvo. V turinskem časopisu so izšle nadvse laskave kritike. Dnevnik Unità pravi, da je bil Slovenski oktet »resnično presenečenje ter da je podal ljudske in umetne pesmi, ki spadajo med najlepše, kar jih sploh lahko nudi folklorno bogastvo«. Dnevnik »Stampa« pa je posebno poudaril »zares čudovito koncentracijo in disciplino, prefinjeno uglasenost med glasovi in smisel za najrazličnejše stile«. Zato, pravi, so izvajalci želi »zaslužene številne aplavze, pogosto polne navdušenja.«

Dr. Fran Vatovec — 60-letnik

V Ljubljani je praznoval 60-letnico rojstva časnikař Fran Vatovec. Rodil se je v furlanskem mestecu Gradiški ob Soči kot sin slovenskih staršev. Kot deček pa je že med prvo svetovno vojno prišel — z mnogimi drugimi begunci z vojnega območja ob soški fronti — v Maribor, kjer je obiskoval gimnazijo. Po končanih visokošolskih študijah v Ljubljani se je posvetil časnikařskemu poklicu. Stopil je v uredništvo »Slovenca«, ki je tega živahnega novinarja čez čas poslalo v Maribor kot šefa tamošnjega »Slovenčevega« uredništva. Tam je postal kmalu markantna mestna osebnost. Jubilantovo časnikařsko delo je nato pri raznih listih bilo mnogolično. Po vojni je sodeloval najprej pri »Slovenskem poročevalcu«, nato pa je bil poklican v Urad za informacije pri Izvršnem svetu. Leta 1959 je bil upokojen, toda to zanj ni pomenilo mirovanja, kajti — čil in zdrav — se še naprej udeležuje kot tajnik Ljubljanske turistične zveze. Jubilant pa se je s še posebno vnemo posvečal raziskovanju zgodovine časnikařstva na Slovenskem. Spisal je več razprav s tega področja in kot čujemo, pripravlja obsežno zgodovinsko knjigo o tej zanimivi panogi našega javnega življenja.

Slovenski prvi maj v Argentini

Naši rojaki v Argentini so slovesno proslavili letošnji prvi maj. Agilna socialna organizacija Družabna Pravda je pripravila vse potrebno, da so — kakor že tudi prejšnja leta — slovenski delavci in podjetniki imeli svojo posebno sv. mašo na čast sv. Jožefa Delavcu, ki jo je letos v kapeli osrednje Slovenske hiše daroval duhovni vodja Družabne Pravde č. g. Jože Jurak. K tej maši se je zbralo lepo število rojakov.

Po sv. maši pa je bilo v dvorani Slovenske hiše slavnostno zborovanje, ki je bilo posvečeno jubileju papeških socialnih okrožnic »Rerum novarum« in »Quadragesimo anno«. Po slavnostnih govorih je nato predsednik prečital socialno deklaracijo Družabne Pravde »Naše socialne zahteve«, ki je bila sprejeta z viharim odobravanjem. Ta deklaracija postavlja temelje za socialno preureditev slovenske domovine.

Poleg osrednje proslave, ki jo zgoraj omenjamo so Slovenci v Argentini imeli v mesecu maju še šest krajevnih proslav in sicer v Mendozii, Carapachaju, Lanusu, San Martinu, Don Boscu in San Justu.

Spomin na ustanovitev Rdečega križa

Dne 24. junija pred 101 letom sta se pri krajih Solferino in San Martino di Battaglia v severni Italiji odigrali dve krvavi bitki med sardinskimi in avstrijskimi četami. Izid te bitke pomeni začetek dejanskega zedinjevanja Italije in vsega, kar je to zedinjenje prineslo.

Spopad pri Solferinu, ki mu je na avstrijski strani poveljeval komaj devetindvajsetletni cesar Franc Jožef I., na nasprotni pa sardinski kralj Viktor Emanuel II. in francoski cesar Napoleon III., je bil po napoleonskih vojnah ena največjih bitk v zgodovini. V njej se je znašlo nasproti 170.000 avstrijskim vojakom s 500 topovi 150.000 Italijanov in Francozov, ki jim je pomagalo kakih 400 ognjenih cev.

Dalje je bila ta bitka ena prvih v zgodovini, kateri so prisostvovali vojni dopisniki raznih evropskih, posebno pariških listov. Toda nobeden izmed njih ni poslal svojemu uredništvu takega prikaza o petnajstih ur dolgih, nečloveških bojih, kakor ga je napisal švicarski bančnik Henry Dunant, ki se je po naključju znašel na krvavi solferinski planjavi. Tudi ni navzočnost nobenega, na zunanje neprizadetega človeka pri tem boju rodila tako daljnosežnih posledic, kakor jih je navzočnost Dunantova. Iz ognjene vihrice okoli te lomljene vasi se ni rodila samo združitev Italije, temveč tudi nekaj še večjega: zamisel o najpomembnejši človekoljubni in dobrodelni ustanovi v zgodovini sveta — o Rdečem križu. Kako je prišlo do tega, pripoveduje Dunant sam in sicer v poglavitnih odlomkih takole:

»Kot preprost turist in temu velikemu boju povsem tuj človek sem zaradi skupne posebnosti okoliščin imel edinstveno priložnost, biti priča pretresljivih prizorov, ki jih bom v naslednjem popisal...

»S spopadi prednjih oglednic pri Castiglioneju se je začel boj, ki je trajal 15 ur. Oddelki obeh vojsk so imeli za sabo dolge pohode. Avstrijci so ta dan dobili dvojni obrok žganja, Francozi pa samo jutranjo kavo; druge oskrbe ni bilo za bojne vojske nobene.

»Avstrijci, ki so stali na višinah, začnejo takoj streljati s topovi na francosko armado ter pošiljajo nanjo nepretrgano točo granat, bomb in žrapnelov. Francozi kljubujejo ognju avstrijskih baterij kakor divja joča nevihta, ki vstaja iz ravnine, ter naskakujejo nasprotne postojanke, odločeni, da jih za vsako ceno zavzamejo.

»Je boj moč proti moči, strahoten, pošasten boj. Avstrijci in zavezniški vojaki se tolčejo s kopiti, si drobe lobanje, si s sabljami parajo trebuh. Prizanašanja ni. Celo ranjenci se borijo do poslednjega trenutka. Konji divjajo v skoku in kopitajo po mrtvih in ranjenih. Vsa ravan je posejana z neprepoznanimi ostanki ljudi. Bojni bes je tak, da se vojaki ponekod, kjer je zmanjkalo streliva, obmetavajo s kamenjem. Hrvatje pokončajo vse, kar jim pride na pot. Alžirski vojaki pa navzlic prizadeva-

nju poveljnikov more nesrečne ranjene avstrijske vojske in častnike.

»V soparici poletnega popoldneva se nebo na lepem zatemni. Kmalu nato preglašajo grom pokanje pušk in topov. Na bojujoče, ki so že vsi izčrpani po gladi, žeji in naporih, se utrga oblak. Ploha, toče, strele, grmenje in nazadnje tema končajo morijo...

»Na bojišču leži nad 30.000 mrtvih. Tri dni in tri noči jih bodo pokopavali... Toda ti, ki so po bitki našli mir v smrti, še niso najbolj obžalovanja vredni. Tišino noči, ki je nastopila za grmenjem nevihte in topov, trgajo preplašeni, bolelni kriki ranjencev. Čez tiste, ki so jih zadele kroglice in drobci izstrelkov, so nazadnje peljala še kolesa topov ter so jim neobglenim zdrobila roke in noge. Ranjenci in tisti, ki so ostali pri življenju, so to noč po veliki večini brez pomoči. Ni živeža, ni obveze, ni dobrotnih rok. Stotnije, katerim so zapovedovali, da morajo v boju odvračati telečnjake, so brez vsega. Manjka tudi vode in žej je tako huda, da častniki in vojaki pijejo iz blatnih, s strjeno krvjo pomešanih luž.

»Sonce 25. junija osvetljuje enega najstrašnejših prizorov, ki si ga je mogoče misliti. Hiše, dvorišča, vasi, trgi in ceste, cerkve in samostani se spreminjajo v zasilne bolnišnice. Ceste pokrivajo dolge vrste voz, naloženih z vojniki, podčastniki in častniki vseh stopenj. Leže na njih križem, krvavi, pokriva jih prah. Dosti ranjencev pomre med vožnjo, njihova trupla odlagajo na rob ceste.

»Castiglione delle Stiviere je zahodno zbirno taborišče za ranjene in se spreminja v eno samo pomožno bolnišnico. Prebivalci dajejo platno, odeje, slamnjače, blazinjake in vse, kar lahko pogrešajo. Bolnišnica, samostan in vojašnica, orožniška postaja ter cerkev svete Marije Zgornje, svetega Jožefa in svete Rozalije so prepolne ranjencev. Obvezovališča na prostem so pokrita s ponjavami, da bi tako obvarovali ranjence pred soncem in muhami, ki sediti

Nove knjige — „Prebodeno srce“

Za letošnji junij je izšla priročna knjižica na 184 straneh z gornjim naslovom. Napisal jo je Franc Sodja, lazarist, izdala Slovenska dušnopastirska pisarna v Buenos Airesu. Že svoj čas pred zadnjo vojno je izšlo nekaj knjižic te vrste. Tako je ta knjižica obnovila tradicijo nekdanjih »vrtnic«. Kaj so »vrtnice«? Po zgledu šmarničnega branja v mesecu maju nam nudijo »vrtnice« za vsak dan meseca junija kratko berilo z zgledom, ki nas navduši za češčenje presv. Srca Jezusovega.

Knjiga je izpolnila vrzel in bo vsak, ki se zanima za kratko branje, ko je vedno manj priložnosti za verski pouk, segel rad po njej. Radi jo bodo dali v svojo knjižnico duhovniki, posebno zato, ker je med mnogimi slovenskimi knjižicami v zadnjem

jo na ljudi, a so ti preslabotni, da bi se jih branili. Manjka pomočnikov, ki bi izmučenim ljudem dajali jedi in pijače, ki bi obvezovali njihove rane, umili njihova okrvavljena, zamazana in z mrčesom pokrita telesa.

»Dosti teh nesrečnikov bi bilo mogoče rešiti, če bi bili začasa deležni prave oskrbe. Začnem zbirati okoli sebe žene in dekleta ter z njimi organiziram na širnem polju stiske toliko pomoči, kolikor je s svojimi rokami zmogoče. Žene iz Castiglioneja kmalu uvidijo, da zame ni razlike med ranjenci z obeh strani. V začetku se jim zdi to seveda čudno, potem pa se ravna po mojem zgledu in od ust do ust gre krščansko geslo: »Vsi smo bratje — tutti fratelli«.

»Kako dragoceno bi bilo, če bi tedaj v lombardskih krajih imeli nekaj sto prostovoljnih, že izurjenih in za tako delo primernih strežnikov in strežnic. Ti bi bili lahko zbrali okoli sebe razpršene pomožne sile, ki so nujno potrebovale pametnega vodstva. Ni manjkalo samo ljudi, ki bi bili sposobni svetovati in voditi, najbolj je manjkalo znanja in izkušnje. Prisvevek, ki ga je lahko dajala večina, je bil največ v osebnih požrtvovalnostih, kar je bilo seveda nezadostno in zelo pogosto docela brez haska.

»Moji, na hitro sestavljeni pomožni skupini, so se pridružili dva Angleža, italijanski duhovci, trije ali štirje popotniki in radovedneži, pariški časnikar, ki je pozneje prevzel vodstvo samaritanske službe v castiglionski cerkvi, ter nekaj častnikov, ki so prejeli zapoved, naj ostanejo v vasi. Nekateri izmed prostovoljnih pomočnikov strahotno vtis prevzame tako, da ne morejo več nadaljevati z delom. Še dva dni po bitki naletavamo na ranjence, ki niso dotlej bili deležni nikakršne nege in niso dobili ničesar pod zob. Zajeti avstrijski zdravniki dobe čez nekaj dni dovoljenje, da v bolnišnicah skrbijo za ranjence, naj bodo zmagovalci ali premaganci. Stiska po bitki zadeva prijatelja in sovražnika, toda geslo »Vsi smo bratje«, je obveljalo!

(Konec prihodnjič)

desetletju nova nabožna knjiga redke pojave.

To branje tudi sicer razširi človeku obzorje in ga obogati. Če hočete zvedeti o umetnostnem zgodovinarju v danskem Koppenhagenu, o dogodku angleškega obleganja mesta Calais v Franciji, o škotskem kralju Robertu Bruceju, o knjižni pisateljici Helene Haluschke, o življenju Napoleona, o pleterski kartuziji pod Gorjanci, o dogodku v kraju Tijuana v Mehiki, o trgovcu in zdravniku na neki svetovnočni večer in še o mnogem drugem, potem vzemi to knjigo v roke in jo beri.

Knjiga je lepo opremljena in tiskana na lepem papirju. Stane 35.— šil. Naprodaj je v knjigarni Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Nemški škofje k procesu proti Eichmannu

Sodna razprava proti Adolfu Eichmannu, ki je z nemško temeljitostjo in organizacijsko spretnostjo po Hitlerjevem in Himmlerjevem povelju organiziral množično uničevanje Judov ter pripadnikov drugih narodnosti in ima na vesti, skupno s svojimi zapovedniki in podrejenimi pomagači, 6 milijonov življenj ter nešteto druga grozodejstva, je svetovni javnosti razkrila tudi brezbržnost nemškega ljudstva, ki je omogočila ta pokol, ki nima primere v zgodovini vseh časov.

Na svojem pomladanskem sestanku v Bühlu so k zadevi zavzeli stališče nemški škofje pod predsedstvom kölnskega kardinala Fringsa. V izjavi, ki je bila, obenem s posebnimi molitvijo za pomorjene Jude in njihove preganjalce, prebrana v nedeljo po prazniku Srca Jezusovega v vseh cerkvah po Zapadni Nemčiji, pravijo nemški škofje:

»Naše ljudstvo mora storiti vse, kar je v človeških močeh, da popravi krivice, ki so bile storjene nad judovskim in nad drugimi narodi. Povračilo gnotne škode je potrebno, vendar ni dovolj. Zato pozivamo nemške katoličane, da v duhu kesanja prosijo Boga odpuščanja za grehe, ki so jih pripadniki našega ljudstva storili, obenem pa da prosijo Boga tudi za duha miru in sprave. Prav tako pozivamo duhovnike in laike, da v danih možnostih molitve za žrtve združijo z vidnimi dejanji pokore.«

In pri nas v Avstriji? — se sprašuje dunajska revija »Die Furche«.

Nemci plačajo odškodnino

V Bad Kreuznachu so bila avstrijsko-nemška finančna pogajanja končana s sporazumom, po katerem bo Zapadna Nemčija plačala Avstriji 321 milijonov mark (okoli 2 milijardi šil.) kot povračilo škode po nacizmu. Iz tega denarja, ki ga bo nemška vlada izplačala v štirih letnih obrokih, bo potem Avstrija oškodovala žrtve nacističnega preganjanja in sicer izgnance in izseljence (125 milijonov mark), politične preganjance (95 milijonov mark), Jude (6 milijonov mark) ter poravnala izgube socialnozavarovalnih zavodov, ki so za časa nacizma morali svoj denar prenakazati v Nemčijo (95 mil. mark). Sedaj res odpade sleherni izgovor za končno ureditev odškodnine žrtvam nacizma v Avstriji. Potreba bo seveda še ratifikacije (potrditve) nato pa še ustrezne izvršne uredbe. Med drugim bo morala priti na vrsto tudi odškodnina žrtvam nacizma med koroškimi Slovenci.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 16. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta, (premiera). — Sobota, 17. 6.: Baletni večer plesne šole T. Haslinger — L. Hoffmann. — Nedelja, 18. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta. — Torek, 20. 6.: Baletni večer plesne šole T. Haslinger — L. Hoffmann. — Sreda, 21. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta. — Četrtek, 22. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta. — Petek, 23. 6.: Epitaph für George Dillon, drama (Enkratno gostovanje „Max Reinhardt-Seminarja“ z Dunaja). — Sobota, 24. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta. — Nedelja, 25. 6.: Der Fürst von Monterosso, opereta. Začetek vseh predstav ob 19.30 uri.

FRAN ERJAVEC:

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Končno je moral izdati Fouché vsem uradnikom povelje, naj odidejo še dalje v Italijo (v Treviso in v Benetke) in dne 3. X. 1813 je slednjič zapustil ilirsko ozemlje še sam in tri dni zatem (6. X.) so vkorakale v Gorico avstrijske čete (le šibka francoska posadka na tržaškem Gradu se je ustavljala še do 25. X.) in francoskih »Ilirskih provinc« je bilo konec. Toda Ilirija je ostala upravno združena še precej časa, tudi pod zopetno avstrijsko oblastjo.

Kakor smo videli že spredaj, je bil v dnevih, ko so bili Francozi izrinjeni iz Ilirije, že tudi na severnem bojišču Napoleon sam na umikanju proti Leipzigu in v naslednjih par tednih skoro na pravem begu še dalje za Ren. Ostalo mu je komaj 60.000 izčrpanih mož še, s katerimi naj bi branil vso severno »naravno mejo« že svoje ožje Francije od Švice do Severnega morja, dočim so mu sledili zavezniški s 140.000 možmi. Ti bi mogli tedaj skoro brez resnega odpora korakati še dalje na Pariz, kakor sta tudi hotela car in Blücher, dočim so želeli ostali zavezniški, še vedno v strahu pred strašnim vojskovodjem in brez denarja, odložiti nadaljnje prodiranje do spomladi, da bi se lahko še bolj okrepili s svežimi četami. Šele ko so se Angleži obvezali nuditi jim vnovič veliko denarno podporo, so se prve dni meseca novembra odločili nadaljevati z vojnimi operacijami tudi preko zime.

Ravno to je pa postalo za Napoleona usodno, ker ni dobil več časa, da bi si nabral novih čet. On se je tega tudi dobro zavedal, zato je postal še popustljivejši (med

drugim je bil pripravljen izprazniti že vso Nemčijo in morda še celo Italijo), kajti računal je še vedno s tem, da se mu morda vendarle posreči razdvojiti zavezniške in pridobiti avstrijskega cesarja za ugodnejše pogoje. Metternich, ki je dobro vedel, da je zavezniškim avstrijsko sodelovanje neobhodno potrebno, namreč ni zaupal Rusom, se bal prevelikega vpliva nacionalnega nemškega meščanstva, želel postati gospodar Italije in predvsem zadušiti vse napredne nove tokove, ki so se vedno pogostje pojavljali po Evropi, ter vzpostaviti povsod zopet »legitimni stari red« pod vodstvom Avstrije. V ta namen je za hrbtom ostalih zaveznikov navezal svoje diplomatske mreže na vse strani in hotel tudi on dobiti čas, da izvede svoje načrte. V ta namen je izsilil od zaveznikov pristaneke za nova pogajanja z Napoleonom na temelju francoskih »naravnih mej« na Pirenejih, Alpah ter Renu in na uvedbo regentstva cesarice Marije Luize v Franciji.

Napoleon se o teh pogojih ni izjavil, pač je pa dne 16. XI. pooblastil za pogajanja Caulaincourta, ki je bil potem šele dne 2. XII. pooblaščen sprejeti zavezniške zahteve za osnovo pogajanj, toda bilo je že prepozno. Medtem so se bili namreč uprli francoski nadoblasti že tudi Holandci in zavezniki, vznevoljeni zaradi Napoleonovega zavlačevanja, so izdali dne 4. XII. mimo Napoleona neposredno na francoski narod poseben proglas, v katerem so mu ponujali mir, a ne da bi bodoče meje sploh omenjali. Zaradi številnih nesoglasij med zavezniki, ki so jih za silo izravnavali šele po večtedenskih prekanjih v Frankfurtu na M., so pa njihove glavne sile šele v zadnji tretjini meseca decembra začele z novo ofenzivo v treh velikih skupinah: iz Švice, preko Rena in iz Belgije. Glavne armade so prekoračile Ren med Straßburgom in švicarsko mejo ter krenile proti glavnim mestom zapadne Francije, a v začetku meseca januarja 1814 je vdrl Blücher skozi Loreno na Aragone. Francoski

generali so bili prisiljeni umakniti se že na Marno in začelo se je zadnje dejanje Napoleonove in francoske žalostne, zadnji obupni boj na življenje in smrt.

Vodilno vlogo so pa prevzeli sedaj že Angleži. Njihov delež v tej vojni je bil še skoro do konca 1. 1813 majhen. Toda že v drugi polovici 1. 1813 se je vsa dotedanja Napoleonova celinska zapore dejansko zrušila, angleški izvoz doma nakopičenega blaga je skoro čez noč dosegel naravnost rekordne višine, dotedanja gospodarska depresija je izginila in Angleži so mogli zopet nuditi v zadostni meri kredite, ki so jih bili njihovi celinski zavezniški naravnost krvavo potrebni. Ravno s tem ijem je pa mogla potem Anglija tudi vsiliti svojo voljo. Njej je pa šlo predvsem za to, da prepreči proglasitve svobode morij, da zadrži čimveč nagrabljenih kolonij, da skrči Francijo na meje iz l. 1792 ter jo do skrajnosti poniža in da posadi na nekatere prestole marionete, ki bi plesali po njeni piščali. Toda zlasti na Metternichovo prizadevanje so zavezniški vsaj za silo poravnali svoja medsebojna nasprotja in sklenili sklicati za dan 5. II. skupno konferenco, ki bi diktirala Napoleonu njihove pogoje. Prav tedaj se je pa začela tudi poslednja bitka za Francijo.

Napoleon to pot ni imel ne časa in ne sredstev več, da bi postavil na noge novo armado. S tem da je poklical pod orožje vse, ki so bili doslej iz kakršnih koli razlogov oproščeni, se mu je do konca meseca januarja 1. 1814 sicer posrečilo zbrati vsaj 125.000 mož še, toda bili so že brez vsake vojaške izvežbanosti in povečini jih ni mogel niti oborožiti več, kajti skladišča so bila prazna in bil je že brez denarja. Zlasti tisto novo plemstvo, ki ga je bil ustvaril on sam, je pa že izgubilo tudi vse upanje, da bi se mogel cesar še vzdržati, ter je mislilo le na to, kako bi se zblížalo z njegovim — naslednikom, katerim koli.

(Dalje prihodnjič)

Pogovor z mladino

Ko si izbiramo poklic...?

Bliža se konec šole in mnogi bodo zapustili šolske klopi. Med temi so štirinajstletni, šestnajstletni in tudi dvajsetletni. Kakšno šolo pač kdo obiskuje. Tedaj pa nastane vprašanje: kam pa sedaj?

Spominjam se, ko sem nekega junijskega popoldneva položil zrelostni izpit (matur), sem še nekoliko posedel v dvorani, pa mi je kot prva prišla misel: sedaj sem pa zopet na začetku in odločiti se bo treba, kam sedaj! Ta občutek nejasne poti v bodočnost mi je kar nekako motil zadovoljstva ob dobro prestani maturitetni preizkušnji.

Ko si mlad človek utira pot v bodočnost, ga ob tem pogosto obdajajo mešana čustva, med katerimi prevladuje nekaj strah in negotovost, če morda le ni izbral prave poti. Zato se kar radi tudi o tem oslanjajo na druge in jih sprašujejo, kaj naj store. Sprašujejo, ali naj nadaljujejo študij ali pa naj gredo kar v službo. Zopet drugi se ne morejo sami odločiti za to ali ono rokodelstvo, ali za trgovino ali pa naj gredo kar v tovarno ali za pomožnega delavca.

Vzrokov za to poklicno neodločnost ali bojazen pred izbiro poklica je več in so izraz sodobnega načina življenja.

Nekoč je bil poklic že dan z rojstvom in z družbo, v kateri je bil človek rojen, nekako naprej določen. Kmet je ostal kmet, delavski otrok je šel za očetom na isto delo, sin obrtnika pa se je posvetil obrti svojih prednikov, kjer je bilo že vse utrjeno, pripravljeno in ustaljeno.

Današnja mladina pa ima neprimerno več možnosti pri izbiri poklica. Skoraj vedno je tako, da sin izbere poklic, ki do tedaj ni bil še zastopan v družini. Niti pri kmečki mladini danes ni več tiste stalnosti, kakor je bila nekoč. Za kmečkega sina danes nikakor ni več samo po sebi umevno, da bo tudi on kmetoval, ker je pač njegov oče kmetovalec. Saj že kar naprej določijo, da bi vsaj eden otrok naj ostal na domu, drugi otroci pa si poiščejo »lažji kruh«. Mnogokrat pride prav radi tega do pravih družinskih tragedij, ko na velikem posestvu garata »stara dva« in nimata kljub temu, da sta vzredila več otrok, komu izročiti svoj kmečki dom.

Podobno je z dekleti, ko si izbirajo poklic; saj skoro ni več deklet na vasi, ko v prejšnjih časih skoraj nobeno deklet ni imelo druge izbire, kakor čakati doma na ženina, da jo otme osamljenosti. Le malo je bilo takih, katere je gospodarska potreba prisilila, da so šle po svetu ali v mesto iskat zaposlitev kot služkinje. Danes pa je tudi za deklet toliko možnosti; saj je ženska prodrla v vse poklice.

A ravno zaradi večjih možnosti v izbiri so danes pogosto v zagati starši in otroci: kakšen poklic si naj izberejo. Morda bo prav od prave odločitve zavisna vsa sreča ali nesreča bodočnosti. Gotovo upravičena bojazen.

Vendar pa se ljudje v splošnem preveč plašijo pred tem vprašanjem. Res je sicer, da utegne človeku vse življenje škoditi, če ne pride do pravega poklica, če ne najde v življenju pravega mesta, vendar je to le v izjemnih slučajih. Pozabiti namreč ne smemo, da je le malo ljudi, ki bi bili nadarjeni le za eno delo. Res najdemo večkrat kakega »vsezna« v tej ali oni stroki in se v svojem poklicu le slabo obnese. Pri komur pa te enostranske nadarjenosti ni, lahko mirno izbere ta ali oni poklic in se bo tudi obnesel; glavno je, da mu ni ravno zoprno in njegovemu zdravju škodljiv.

Pri veliki razčlenjenosti ali specializaciji v sodobnem gospodarskem življenju si postanejo poklici vedno bolj podobni; med seboj imajo mnogo skupnega. To podobnost zelo pospešuje vedno večja mehanizacija dela, pri čemer je poklicna spretnost omejena na upravljanje strojev.

Večina poklicev, najsi bo to mehansko in ročno delo po delavnicah in tovarnah ali pa poklici, ki zahtevajo večjo strokovno izobrazbo, človeka navadno le malo duševno zaposlujejo. Celotno inteligentno ali akademsko poklici preidejo pogosto v čisto mehansko izvrševanje, kot je to večkrat slučaj pri zdravnikih ali inženirjih.

Najvažnejše pri izbiri poklica in obenem najzanesljivejše znamenje, da bo poklic do bro izbran, pa je, da se mlad človek z veseljem, odločnostjo in zaupanjem v samega sebe oprime svojega poklicnega dela.

Socialni pogovori:

Katoličani in delavsko vprašanje

»Delavsko vprašanje« je nastalo pred dobrih sto petdesetimi leti, ko je industrija stopila na mesto dotedanjega patriarhalnega proizvajanja gospodarskih potrebščin. Razno orodje v mojstrskih delavnicah so zamenjali dragi stroji v tovarnah in ves kapital se je začel kupičiti v rokah maloštevilnih gospodarjev — podjetnikov — tovarnarjev. Nekdanji mojstri in pomočniki so postali navadni delavci, popolnoma odvisni od delodajalca in tako se je oblikovala na eni strani maloštevilna družba bogatin, ki so po tedaj veljavnih zakonih imeli pravico z delavci ravnati po mili volji: jih izžemati, zatirati, zapostavljati, odstavljati in podobno; na drugi strani pa je bila neizmerna množica delavcev — proletarcev brez vsakega zakonitega varstva in pravic. Tako sta torej nastala dva družabna razreda: kapitalističen razred bogatih in delavski razred proletarcev.

Mnogi so se spraševali, ali je taka razdelitev človeštva v dva razreda, ki se med seboj sovražita do smrti, nujna posledica industrializacije, ali pa so še drugi vzroki. Posebno Cerkev je kmalu pokazala na globlje vzroke, da je prišlo do tako nekrščanskega razmerja med delodajalci in delavci. Iznajdba in uvedba strojev je bila le ugodna prilika in nekaj povod, da so brezbožni nauki, ki so učili, da nad človekovim razumom in nad denarjem ni Boga, našli ugodna tla. Glavni vzroki teh žalostnih razmer so bili torej zmotni nauki, ki so mogočnim dajali popolno svobodo nad delavskimi množicami.

Cerkev sovražijo

Prav v teh časih je bila Cerkev v težkem položaju. Brezverska filozofija je zelo zastupila inteligenco, ki se je skoro v celoti obrnila proti cerkvenemu učiteljstvu. Tedanji liberalizem je na vseh področjih potisnil Cerkev iz javnega življenja v zakristije. Geslo časa je bilo: človek je neodvisen napram božjim, moralnim in cerkvenim postavam; le nazadnjaki še poslušajo Cerkev!

Pa tudi delavstvo ni videlo v Cerkvi svojega rešitelja. V svoji bedi in brezpravnosti je upalo, da se bo rešilo le z uporom in z revolucijami; k temu so ga ščuvali brezbožni komunisti in socialisti. Podtikali so Cerkvi zaveznitvo s kapitalisti, ker ni dovoljevala pravih revolucij in to je delavstvo še bolj odtujevalo od Cerkve.

V tem, da take razmere v družabnem življenju nasprotujejo Kristusovemu evan-

geliju ljubezni in pravice, so si vsi kristjani bili na jasnem. Zato se je med katoličani vedno bolj glasno slišalo, da so v prvi vrsti kristjani dolžni, da po svojih močeh pomagajo rešiti socialno vprašanje po božjih zapovedih. Toda kako naj to težko vprašanje rešijo, o tem pa tudi med katoličani ni bilo enotnosti.

Predvsem so se katoličani opredelili v dve naziranj, kako pomagati to vprašanje rešiti. Med lastniki velikih gospodarskih podjetij v tej dobi je gotovo bilo mnogo dobrih in vernih kristjanov. Toda duh časa je bil globoko prepojen z liberalizmom, ki je vsakemu pustil svobodo tudi v verskem naziranju. Razumljivo je zato, da je bilo med njimi mnogo takih, ki so se navzeli tega liberalnega duha in zagovarjali mnenje, da so razmere pač posledica gospodarskih zakonov, proti katerim ni mogoče ničesar ukreniti. Tako za delavstvo težko stanje je pač naravno in zato prav nič proti božjim postavam. Ker pa so ti gospodarski zakoni mnogokrat zares le preveč trdi, zato je treba pomagati delavcem s krščansko ljubeznijo in z dobroteljnimi ustanovami.

Ti »verni katoliški kapitalisti« torej niso mogli spoznati, kje je jedro socialnega vprašanja, ker so bili preveč otroci svojega časa, ki je bil v resnici zelo poganski. V svoji dobri veri so hoteli vso skrb, kako pomagati ubogim, naložiti samo na ljubezen, kakor da bi ljubezen morala pokrivati krivice, ki jih zakonodajalci niso le molče trpeli, temveč včasih celo odobravali, kakor o tem piše papež Pij XI.

Seveda je pa bilo med katoličani tudi mnogo takih, ki so imeli za nove razmere le malo ali nič razumevanja. Vsaka zahteva po socialnih reformah se jim je zdela preradikalna in so v vsakem prizadevanju za izboljšanje razmer videli nevarnost komunizma in prevratnosti. Ti so s svojim zadržanjem kot katoličani bili Cerkvi v največjo škodo in oviro pri socialni obnovi, ker so popolnoma preslišali opomine in klice cerkvenega učiteljstva.

Najprej pravica, potem...

Mnogo naprednejša je bila druga skupina krščanskih sociologov, ki je imela mnogo zagovornikov zlasti med Nemci, Francozi in Belgijci. Ti so učili, da je delavsko vprašanje ne le vprašanje ljubezni, temveč predvsem vprašanje pravice. Delavcem se godi krivica. Zato je država, katere naloga je čuvati splošno blaginjo, dolžna, ne le na splošno rabiti pravico in zabranje-

vati zlorabe, kot so nekateri mislili, temveč mora stalno pomagati delovnim stanovom s pravičnimi socialnimi zakoni. Razmerje med delavci in delodajalci je treba urediti s pravičnimi socialnimi zakoni, ne pa vsega prepustiti dobri volji in usmiljenju delodajalcev.

Tako vidimo, da je bilo v času druge polovice 19. stoletja med katoličani sicer mnogo dobre volje in tudi prizadevanj, kako najti pravo rešitev, ki bi bila trpečim delavskim množicam v olajšanje. Toda duh časa in sile prebožnih naziranj so silno ovirale Cerkev pri njenem prizadevanju. Mnogo odličnih cerkvenih in svetnih učiteljev je pri tem sodelovalo in vse to je pripomoglo, da je konec leta 1891. izšla prva velika socialna okrožnica »Rerum novarum«, ki je dala katoličanom jasne smernice pri reševanju »delavskega vprašanja«.

Mednarodni dan delavske mladine

Že več let praznuje delavska mladina enkrat na leto svoj dan. To praznovanje je sprožila »Krščanska delavska mladina«, ki jo je po prvi svetovni vojni ustanovil znani belgijski duhovnik Jožef Cardijn. Njegovo gibanje je po zadnji svetovni vojni zavzelo svetoven obseg. Na vseh petih celinah in skoraj v vseh državah, kjer je kaj svobode, danes delujejo skupine »žosistov«, »kajoterjev«, katoliških mladih delavcev. Te skupine niso osamljene, ampak so povezane po pokrajinah in državah. V belgijskem mestu Bruslju je sedež svetovne zveze te organizacije delavske mladine.

Mednarodni dan delavske mladine ima namen vzbuditi pozornost na probleme, pred katere je postavljena danes delavska mladina v deželi. Hoče pa tudi opozoriti na vprašanja, ki jih morajo reševati mladi fantje in dekleta drugod po svetu, posebno v oddaljenih, industrijsko slabo razvitih deželah.

»Krščanska delavska mladina« pa ni samo neka zveza, ki bi le govorila, ampak hoče mlade delavce in mlade delavke tudi voditi na delo za izboljšanje razmer, v katerih delavska mladina trpi toliko škode. Z vso vnemo in po načrtu deluje za lepšo bodočnost delavstva, k čemer jo navdušuje tudi njena mednarodna himna:

»Oj, kvišku delavska mladina,
za Kristusa vsi zdaj na plan.
Graditi pota nova
za nas je zdaj nastopil dan.

Je treba osvojiti svet;
hej, mladi vsi na delo zdaj!
Vsak, kdor le kaj poguma ima,
se nam pridruži naj!

Pri delu živijo mladi danes čisto druge razmere, kot so jih živeli naši očetje in matere v svoji mladosti. Ozračje pri delu je vse drugačno in bolj uničujoče, kot je ozračje v družini ali na vasi doma. Zato pravi pesem:

»Brnenje strojev nas gluši,
nas tare novo suženjstvo,
a moč nas božja drži
in daje zmago nad snovjo.

Je treba osvojiti svet;
hej, mladi vsi na delo zdaj!
Vsak, kdor le kaj poguma ima,
se nam pridruži naj!

Stava

Ameriški pisatelj Mark Twain se je nekoč, ko še ni bil znan po svetu, med železniško vožnjo seznanil z nekim profesorjem. V njegovem žepu je vladala suša in predložil je profesorju, naj bi drug drugemu postavljala uganke.

Profesor je privolil in dodal, da naj tisti, ki kake uganke ne reši, drugemu plača 10 dolarjev. Twain je dejal, da se on kot navaden človek pač ne more kosati z učnim možem in je sodil, naj bi v tem primeru plačal profesor pač 10, on pa le 5 dolarjev.

Profesor je polaskan sprejel predlog in Twain je postavil prvo uganke: »Katera žival je tista, ki ima tri peruti in eno samo nogo?« Profesor je napeto mislil, končno pa priznal, da ne ve, in izročil Twainu 10 dolarjev. Nato je pa vprašal: »Pa vi veste za rešitev uganke?«

»Ne,« je odvrnil Twain nedolžno. »Tu imate vi dogovorjenih 5 dolarjev!«

Iz filmskega sveta

Sveto pismo v filmu

O verskem filmu je bilo napisanih že mnogo kritik, ki pa so se med seboj zelo razlikovale. Pa so jih napisali resni in verni kritiki in kljub temu je prav o tej vrsti filma mnenje tako razdvojeno. Že to kaže, da je problem verskega filma zelo pereč in osporavan. Velika nevarnost obstoji namreč, da se režiserji ne pregrešijo proti Gospodovemu svarilu: »Ne mečite svetega psoma«.

Že od filmanju življenja svetnikov je izzvalo pogosto odklonilne kritike, ker so režiserji hoteli v filmu prikazati bolj senzacionalnosti kot pa podati verno sliko svetništva; filmskim producentom gre pri tem pač predvsem za privlačnost filma in dober zaslužek. Še bolj pa je tej nevarnosti izpostavljeno filmanje svetopisemskih dogodkov, ki sami na sebi kakih izrednih presenečenj ne morejo prikazovati in je zato režiser izpostavljen veliki skušnjavi, da skuša tem dogodkom pridejati še scene, ki so plod njegove domišljije in tako vsekakor potvarjanje vsebine svetih knjig.

V povojnem času je filmska produkcija začela kar na veliko proizvajati filme o velikih osebnostih iz Svetega pisma. Tako smo v nekaj letih dobili na filmskem platnu svetopisemske zgodbe pod imeni: »Adam in Eva«, »Judita — meč masčevanja«, »Deset zapovedi«, »Salamon in kraljica iz Sabe«, »Salome«, »David in Go-

liat«, »Peter, galilejski ribič« in trodelni film »Pot Gospodova«.

Večina teh filmov je monumentalnih in so želi velike uspehe. V splošno je treba tudi priznati, da so režiserji skušali snov podati z vso resnostjo in s spoštovanjem do Svetega pisma. Toda kritika je pri vseh teh filmih ugotovila, da se preveč vsebinsko oddaljujejo od svetopisemske resnice. Nekateri teh filmov je pa katoliška filmska komisija popolnoma odklonila, ker delajo nečast svetopisemskim poročilom. Zato bo katoličan tudi pri takem filmu dobro pogledal, kaj pravi o njem katoliška ocena, preden bo šel film gledat.

Pred kratkim je italijanski filmski režiser Dino de Laurentis, ki je poročen s filmsko igralko Silvano Mangano, sporočil svetovni javnosti, da namerava izdelati film o celotnem Svetem pismu. Ob tej priliki je tudi povedal, da bo film stal okrog 25 milijonov dolarjev, delati ga bodo najmanj tri leta in bo predvajanje trajalo 10 ur. Predvidenih je 40 dogodb iz stare in nove zaveze. Trenutno je ta znameniti režiser zaposlen z izdelavo dveh svetopisemskih filmov in sicer »Baraba« in »Zadnja sodba«. Kot nagib, da se bo lotil tega velikega podjetja je navedel razlog, da je na svetu nešteto ljudi, ki o Svetem pismu nimajo nobenega pojma in tako jim bo omogočeno, da tudi oni spoznajo razodetje božje, ki je ohranjeno v Svetem pismu.

BOROVLEJE

(Pogreb Marije Lučovnik)

Minuli četrtek je bila pokopana v Borovljah Marija Lučovnik, dolgoletna gospodinja pokojnega dr. Janeza Lučovnika, župnika v St. Janžu v Rožu. Že dalje časa je bolehal na težkem glavobolu, končno pa se je morala podvreči nevarni operaciji na glavi. Čeprav je izvršil operacijo izkušen dunajski specialist, je podlegla posledicam operacije na prvi petek v juniju. Prepeljali so jo z Dunaja in je bila ob veliki udeležbi duhovščine, šolskih sester in vernikov pokopana na borovljskem pokopališču. Pogrebne obrede je opravil mil. prelat in opat samostana v St. Pavlu ob asistenci g. dekana in g. župnika borovljskega. Šmarjetski cerkveni zbor pa ji je zapel v slovo žalostinko, z besedami zahvale in tolažbe pa sta se poslovala od rajne g. dekan Košir in g. župnik dr. Geramb.

Govornika sta poudarila, da je bilo

Pri nas na Koroškem

življenje pokojne zelo skromno in Bogu posvečeno. Izhajala je iz ugledne družine, iz katere je izhajal g. župnik šentjanski dr. Lučovnik in dve šolski sestri. Pokojna Marija je še kot mlada šla v daljno Argentino, pred nekaj leti pa se je vrnila in prevzela gospodinjstvo pri svojem stricu župniku v St. Janžu in pozneje v Borovljah. Njena dobrot, prijaznost in skromnost je znala pridobiti mnogo prijateljev; to je bilo vidno tudi pri lepem pogrebu. Naj počiva v miru!

leju je dobil poleg mnogih drugih g. jubilant tudi brzojavne čestitke od znanega g. župnika Tensunderna iz Porurja s sledečim besedilom: »Vam, dragi gospod, ki ste vedno požrtvovalno in uspešno delali v vinogradu Gospodovem, pošiljam najprišnejše čestitke k 25-letnici Vašega mašništva in obenem najlepše pozdrave za Vaše farane in zlasti za vse slovenske udeležence Vašega srebnega jubileja. Bog Vas živi! Vdani Vam T.«

Dasi trd Nemec, se je ta gospod, ki pastiruje med zamejskimi Slovenci, perfektno naučil slovenščine, da bi s pomočjo njih materne besede imel lažji dostop do njihovih neumrjočih duš. Posnemanja vredno ravnanje, ki bi pri nas na Koroškem na mah rešilo najbolj pereči problem župnij ob jezikovni meji.

Ob srebnem mašniškem jubileju preč. g. V. Zaletela pa bi bilo vse premalo, če bi se dotaknili samo njegovih osebnih vrlin, pri tem pa prezrli njegovo neumorno dušnopastirsko in kulturno delo, ki ga je vršil v teku svojega službovanja na Koroškem in ki ga postavi med najbolj zaslužne prosvetne delavce povojne dobe. Naš jubilant se je rodil 20. 6. 1912 v Stanečicah na Gorenjskem. Leta 1936 je bil posvečen v Ljubljani za duhovnika.

Pri svoji novi sv. maši se je hotel, podobno kot tokrat pri svoji srebrni, odpovedati, velikemu zunanemu slavu ter si jo želel obhajati brez vsakega tostranskega priveska v samotnem in nadvse priljubljenem svetišču šmarne gore. Pa so tudi tedaj razne soodločujoče »višje sile« nič dosti drugače kot danes ljubeznivo »prisilile« g. novomašnika, da je moral opustiti svoj prvotni namen.

Jubilant je velik ljubitelj koroške zemlje, katero je že kot dijak ponovno prehodil in se je znal sijajno prilagoditi duši in potrebam koroškega ljudstva. Po svojem delovanju v domači ljubljanski škofiji kot kaplan in veroučitelj je preč. g. Vinko Zaletel leta 1945. prišel na Koroško. Od tega časa ga vidimo kako pomaga s požrtvovalno ljubeznijo tu in tam. Menda razen Kaple in Dobrle vesi ni postojanke, v kateri naš jubilant v času od leta 1945 do 1961 ne bi bil deloval. Naj omenimo samo Šmihel pri Pliberku, Št. Jakob v Rožu, Celovec (stara semeniška cerkev), Golšovo, Št. Janž v Rožu, Šmiklavž ob Dravi in od leta 1957 naprej Vogerče. Povsod je našel naš g. Vinko pot do src naših ljudi. Zato je v hvaležnosti zapisan v spomin vseh bivših in sedanjih župljanov.

Poleg tega svojega izredno dušnopastirskega dela pa je neprestano deloval na kulturnem polju naše kršč. prosvete. Kot iniciator in organizator najbolj uspešnih naših prireditev je hodil od odra do odra, iz

(Dalje na 8. str.)

Srebrna maša č. g. Vinka Zaletela

Jubileji v življenju so mejniki, ob katerih se človek ustavi in zazre nazaj in naprej.

Svoj srebrnomašniški jubilej je obhajal v nedeljo, 11. junija preč. g. Vinko Zaletel in krog njega vsa srečna in prazniško razpoložena vogerška farna družina. V duhu pa je prisostvovalo jubilejni slovesnosti na tisoče bratov in sester širom sveta, kjer bivajo Slovenci in poznajo našega jubilanta kot vnetega duhovnika in marljivega prosvetnega delavca.

Prvotni namen g. Zaletela je bil, zakriti pred javnostjo, tudi pred lastnimi župljani, petindvajsetletnico mašništva. Pa stvar le ni ostala prikrita in tako ni nič pomagala vsa njegova ponižnost in skromnost. Hvaležni vogerški farani se niso dali odgnati in so pripravili svojemu ljubljene mu dušnemu pastirju pristrčno srebrnomašniško slovesnost.

Ob 9. uri zjutraj so množice z mladino na čelu že oblegale župnišče. Za praznik Presv. Srca Jezusovega so se skoroda vsi župljani s prejemom sv. zakramentov pripravili na ta izredni farni praznik. Ko se je g. srebrnomašnik v spremstvu mil. g. prelata dr. Blümla kot zastopnika prevzvišenega g. škofa krškega in ostalih duhovniških sobratov prikazal pred vežnimi vrati župnišča, je mogočno zadonela pozdravna pesem domačega cerkvenega zbora. Za njim je pozdravila g. jubilanta s pristrčno deklamacijo črnooka Anca Kerbica. Najmlajše šolarke prvoobhajanke Marta Lubas, Rozi Enci, Krista Petrač, Fricka Prutej, Lizika Juh, Marija Duller in Nande Vodiunik pa so med lepo podano skupno zborno deklamacijo trosile cvetje na g. srebrnomašnika. Nato sta izrekla jubilarntu svoje čestitke v imenu šolske mladine g. šolski ravnatelj Klemun in v imenu faranov cerkveni ključar Konečnik.

Po deklamaciji Lenke Lubas se je sprevod podal v cerkev, kjer so g. srebrnomašnik darovali svojo jubilejno sv. daritev. V pridigi so g. dekan Srienec opisali lik kat. duhovnika. Poudarili so, da je duhovnik iz ljudstva vzet in za ljudstvo postavljen, da bi med ljudstvom nesebično in neustrašeno izvrševal svoje poslanstvo: da bi trebil, podiral, zidal in sadil. Duhovniški poklici, — tako so naglasili g. pridigar, — so kakor po naših družinah zakopani skriti zakladi. Dvigali, odkopavali naj bi jih naši kršč. očetje in matere z vztrajno molitvijo in z vzglednim družinskim življenjem. Za sklep so nas vse pozvali, naj si podajo ob priliki te srebrnomašniške slovesnosti še bolj krepko roke duhovniki in verniki in si skupaj izprosimo milost, da bo po vseh farah po svetniških duhovniških prihajalo verno ljudstvo k svetemu Bogu. Po pridigi so prebrali mil. g. prelat dr. Blüml pismo prevzvišenega nadpastirja, v katerem se jubilarntu zahvaljuje za vse požrtvovalno delo v teku 25 duhovniških let v vinogradu Gospodovem.

G. prelat so nato še priključili svoja očetovska pristrčna izvajanja in so med drugim poudarili, da Vogerčani niso upravičeni si g. srebrnomašnika, ki je v prvi vrsti nastavljenec dušnopastirskega urada, popolnoma prisvojiti. Z zahvalno pesmijo se je končala cerkvena slovesnost srebrne sv. maše.

Vogerčani so ob tej priliki pokazali svojo otroško vdanost in ljubezen do svojega

nadvse požrtvovalnega dušnega pastirja, ki je te ljubezni res tudi vreden. Popoldne je g. jubilant pogostil v prostornem župnišču svoje sobrate, cerkvene pevce in ključarje.

Tam je goste iznenadila kot zastopnica kat. farnne mladine s svojo živo podano deklamacijo Miklavžičeva Ančka. Vse slavje je poteklo v izredno prijateljskem in veselem razpoloženju, katerega ni mogla niti najmanj zmotiti neprijetna nezgoda. Žrtev te pa ni bil g. srebrnomašnik in tudi ne kak gost, temveč srebrnokronana torta, prava umetnina iz rok č. šolskih sester v St. Jakobu. Ta je izgubila na stolu, kjer je ponosno čakala na g. srebrnomašnika, po nezlohotnem posredovanju nekega znanega gospoda — ime bomo radi radovednosti bralcev rajši zamolčali — ravnotežje in se je skotalila na tla. Torta je sicer ostala cela, razbila pa se je srebrna krona, ki je bila namenjena kot zasluženi okras g. srebrnomašniku. K svojemu jubi-

Evharistični shod pri Božjem grobu

[na kresno nedeljo 25. junija 1961

Na kresno nedeljo, 25. junija 1961, priredijo župnije pliberške dekanije v okviru celodnevnega češčenja skupen EVHARISTIČNI SHOD PRI BOŽJEM GROBU.

Priprava:

V četrtek, petek in soboto (22., 23. in 24. jun.) tridnevne po vseh župnijah z bolj slovesno sv. mašo zjutraj in z večerno pobožnostjo in izdatno spovedno priložnostjo.

Na predvečer shoda v soboto, dne 24. junija, se bo ob 20. uri po vseh župnijah 10 minut zvonilo.

Spored:

Na kresno nedeljo, 25. junija 1961:

Od pol 7. ure naprej spovedovanje.

Ob 7. uri izpostavitve Najsvetejšega in sv. maša v prvi vrsti za domače varuhe iz bližnje okolice.

Od pol 8. do 8. ure prihod procesij, ki se zberejo pod hribečkom Božjega groba.

Ob 8. uri druga sveta maša.

Ob ¾ 9 inicije okrog cerkve.

Ob ½ 10 slovesna sv. maša z ljudskim petjem in pridigo.

Ob 11. uri sv. maša z nemško pridigo in nemškim ljudskim petjem.

Nato sledijo molitvene ure:

Od 12. do 13. ure: za nemške vernike, posebno iz Pliberka.

Od 13. do 14. ure: molitvena ura za vse žene — matere s stanovskim nagovorom.

Od 14. do 15. ure: molitvena ura za katoliško mladino — fante in dekleta z nagovorom.

Od 15. do 16. ure: otroška molitvena ura za vso šolsko mladino dekanije: sv. maša s skupnim obhajilom otrok in z ljudskim petjem.

Od 16. do 17. ure: molitvena ura za moške z nagovorom.

Ob 17. uri skupna evharistična procesija v Marijino cerkev v Nonči vesi, kjer bo slovesna asistiranja sv. maša in slovesni sklep evharistične slovesnosti.

*

Vsi verniki pliberške dekanije vabljeni, da molite za milostpolni potek tega dneva in da se slovesnosti polnoštevilno udeležite. Za prevoz z avtobusi bo preskrbljeno.

Deset let „Mladega roda“

Mladina na dvojezičnih šolah prebira te dni z velikim zanimanjem zadnjo številko »Mladega roda« v tem šolskem letu. Kot vse prejšnje je tudi ta pestra po vsebini, bogato ilustrirana ter snovno ustreza zahtevam vseh šolskih stopenj. S to številko je uredništvo zaključilo deseti letnik »Mladega roda«, kar nas navdaja vse, ki smo zasledovali delo učiteljev-sotrudnikov skozi vsa leta od začetka do danes, z veseljem in ponosom.

Ravnatelj Franc Aichholzer je kot izkušen šolnik začel pred desetimi leti izdajati to šolsko glasilo, ki nima primere v vsej Avstriji. Konzorcij koroških učiteljev je podpiral kot izdajatelj, lastnik in založnik v vztrajnem delom zamisel ravnatelja Aichholzerja, in nudil učencem za slovenski pouk za vsak mesec letnemu času, praznikom in krajevnim dogodkom primerno branje. Temeljilo naj bi na domačnosti ter upoštevalo domačo pesem, pripovedko, pravljico ter še prav posebno stvarna področja. Saj omogočajo učitelju prav ta v posebni meri razširitev besednega zaklada.

Uredništvu gre zasluga, da je bila sleher na številka desetih letnikov v vsakem oziru na višku. Vsebinsko je zajel list vso Koroško, objavljaj tudi v prevodih dela koroških nemških pisateljev, tako Perkoniga, Graberja, Scharfa, Haselbacha ter prispeval s te strani svoje k zblizevanju obeh narodov v deželi. S pogledi v svetovno literaturo in širni svet sploh pa je vzgajal »Mladi rod« ob upoštevanju glavnega načela, da je treba mladino vzgajati v ljubezni do materinega jezika in zvestobi do avstrijske države, k občečlovečanskemu gledanju in razumevanju med narodi.

List pa je bil tudi zato na taki višini, ker so ga urejevali učitelji sami — torej iz prakse za prakso. Glavni urednik Rudi Vouk je izvrsten šolnik, ki pozna vse težkoče poučevanja na enorazrednici. Pomagal jih je učiteljem lajšati z ustreznimi prispevki v »Mladem rodu«. Odgovorni urednik Bernard Strauss pa je kot strokovni učitelj pomagal s svojimi članki dvigati v prvi vrsti jezikovni pouk na glavnih šolah. Trojici šolnikov, Aichholzerju, Vouku in Straubju, ter vsem sotrudnikom velja ob lepem jubileju, ki ga praznuje vsa šolska mladina in učiteljstvo ob uspešno zaključenem desetem letniku »Mladega roda«, naše priznanje in najiskrenejša zahvala. Izrekajo jo vsi, ki jim je postal list dober in nepogrešljiv prijatelj. Dr. V. I.

Dekanijski evharistični shod

V DOBRILI VESI

na nedeljo, 25. junija

V spomin na svetovni evharistični kongres lanskega leta v Monakovem priredijo župnije dekanije Dobrila vesi v nedeljo, 25. junija, evharistično slovesnost.

Spored:

Od 6. ure naprej bodo sv. maše in priložnost za spoved.

Ob 8. uri sv. maša z nemško pridigo.

Ob 9. uri prihod procesij iz župnij.

Ob pol 10. uri slovesna asistiranja sv. maša, katero bo daroval mil. prelat dr. Blüml. Pri maši ljudsko petje.

Po sv. maši procesija z Najsvetejšim v cerkev k Devici Mariji na Gori. Tam bo še ena sv. maša, obnovitev posvetitev presvetemu Srcu Jezusovemu in brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Nato pete lavrentanske litanije.

Popoldne bodo molitvene ure v cerkvi Device Marije na Gori.

Zvečer ob 6. uri večerna sv. maša in sklepna pobožnost.

Verniki ob blizu in daleč povabljeni! Dajmo čast, spravo in zadoščenje Jezusu v najsvetejšem zakramentu.

Naše prireditve

ŠT. LIPŠ pri ŽENEKU

Farna mladina iz Žitare vesi priredi v nedeljo, dne 18. junija, ob pol 8. uri zvečer v Farni dvorani v Št. Lipšu

igro »LAZIZDRAVNIK«.

Vsi pristrčno vabljeni!

PEVSKI ZBOR GALLUS!

Pevska vaja zbora »Gallus« bo v soboto, dne 17. junija 1961 v običajnem prostoru.

Pevovodja

Škodljivci na domačem vrtu

Kot vsako leto moramo tudi letos pričakovati, da bo krompirjev hrošč ali kolaradar spet močno napadel razhudnike, t. j. paradižnike, krompirjevo zel in podobno. Žal ravno na malih domačih vrtičkih še vse pre malo polagamo važnost na odločno in temeljito zatiranje najraznovrstnejših škodljivcev, kar ima za posledico, da se prav od tu morejo širiti infekcije na večje nasade krompirja. Krompirjevec more na dan preleteti tudi do 60 km dolgo pot, če veje ugoden veter in se tako lahko naseleli celo na področjih, kjer ga do danes še ni, ali vsaj ne v tako velikem številu. Ker ga je razmeroma lahko zatirati, gre res le za malomarnost, ki pa bi jo bilo v interesu kmetijstva kaj lahko preprečiti. Proti kolaradarju poznamo veliko dobrih uničevalnih sredstev, med katerimi so tekoči AKTUAN, GESAROL in drugi še najbolj znani. Če imamo majhno brizgalko za škropljenje z zaščitnimi sredstvi, zadostuje, če za majhne površine vrtička raztopimo to sredstvo v škropilnici in s to količino poskropimo razhudnike na našem domačem vrtu. Važno pa je vedeti, da sredstva za zaščito rastlin, kot n. pr. E 605 in METASYSTOX, torej sistematično učinkujejo čišči preparati proti kolaradarju ne zaležejo.

Na repi je treba uničevati listne ušice, ki s svojim srkanjem motijo in zadržujejo razvoj listov in s tem vse rastline. Letos moramo biti pripravljeni na veliko število tega mrčesa in to ne le v zelenjadem vrtu, ampak tudi na okrasnih rastlinah in sadnem drevju in grmičju. Intenzivno zatiranje te listne ušice je potrebno zaradi ugodnega vremena, ki pospešuje njihov silni razvoj. Listne ušice so prenašalke nekaterih virusnih boleznih, ki lahko napravijo strahotno škodo na krompirjevih nasadih. Na zelenjadem vrtu škropimo ali razpršujemo kako priznano sredstvo, dočim v sadovnjaku lahko brez nadaljnjega uporabimo v ta namen E 605 in Metasytox.

Proti boleznim paradižnikov se najlaže zavarujemo, če vse bolne rastline takoj odstranimo z vrta. Seveda je treba bolezen poznati. **Venljivost paradižnikov** (Tomatenwelke) se lahko pojavi že na mladih rastlinah. Pokaže se tako, da spodnji listi pričnejo veneti in opazimo, ko jih prerežemo, na steblih črne robove na notranji strani. Na žalost tej bolezni ni mogoče priti do živega s kemičnimi načini. **Izpuhlenih rastlin ne smemo vreči na kompostni kup! Treba jih je zažgati!**

Pršica (Spinnmilbe) se pojavlja močnejše na fižolu, na kumaricah ter na okrasnih rastlinah in v sadovnjakih. Da je ta mrčes napadel rastline spoznamo, če se pokažejo

na listih fini zapredki ter so listi zaradi skrkanja pršic lisasti in izgledajo na prvi pogled bolni. Škodo lahko popravimo, če poskropimo rastline s kakim fosforim preparatom ali sistematičnim insekticidom. Na zelenjadem vrtu je pametno uporabljati žveplene preparate, ker ti ne vsebujejo strupenih. V sadovnjaku pa lahko brez škode uporabljamo omenjene insekticide, ker se ti po preteku 3 do 4 tednov razkrojijo v rastlini.

Na solati opazimo sedaj že tudi prve znake **solatne plesni**. Če opazimo, da postajajo rastline rjavkaste, je skrajni čas, da jih izrujemo in radikalno uničimo. Da zaščitimo drugo solato, potrosimo 30 do 40 gramov BRASSICOLA po kvadratnem metru enakomerno in z motiko to sredstvo narahlo vkopljemo. Dodatno pa enkrat na teden narahlo potrosimo nekaj BRASSICOLA po rastočih rastlinah.

Zelnate rastline napadajo **gosenice**, ki se tudi solate, graha in drugih razhudnikov ne branijo. Mlade gosenice izžro najprej na listih in zunanjih robovih listov okrog le luknje, nato pa se zarijejo v srce rastlin, kjer jih tudi s kemičnimi sredstvi ne moremo zatre. Le ob vlažnem vremenu lahko skoro odrasle gosenice zasledimo na površju rastlin. Proti tem nastopimo s kemičnimi škropili (DDT preparat), ki pa morajo na rastline takoj, ko se pokažejo

prve gosenice. Lahko pa tudi zberemo gosenice mehaničnim potom.

V sadovnjaku ne pozabimo na **škropljenje po cvetenju**, ki naj obvaruje drevje pred sadnimi škodljivci in drugim mrčesom. Škropiti je treba tudi že proti **krstavosti** n. pr. z ORTHOCIDOM 50. Bolezen, ki nastopa počasi in skoro neopazno, je **krompirjeva plesen**. Ta bolezen močno zmanjša pridelek gomoljev, ki so pa okuženi in prično v kleti gniti. Krompirjevo plesen posebno pospešuje deževno, soparno vreme. Če se torej hočemo zavarovati pred to boleznijo krompirja, moramo pravočasno in večkrat škropiti krompirjev nasad z bakrenimi sredstvi. V zadnjih letih so na trgu že tudi kombinirana sredstva, ki učinkujejo proti krompirjevemu hrošču in krompirjevi plesni. Škropljenje proti obema je treba večkrat ponoviti. Najbolj pametno je, če to storimo po vsakokratnem močnejšem deževju, sicer pa vsakih 10 dni tja do julija meseca. **Zapomni si je treba še to, da je škropljenje proti kolaradarju obvezno** in tistega, ki bi tega ne storil in s tem zaredil na svoji njivi krompirjevca, lahko občutno kaznujejo. Sicer pa smo mnenja, da nihče ne bo čakal na kazen, ampak bo v svojem interesu napravil vse, kar je v njegovih močeh, da zatire čimveč bolezni na svojem domačem vrtu, na polju in v sadovnjaku.

Uživajmo jogurt

Redno uživanje jogurta zelo ugodno vpliva na prebavo, ker jo pospešuje in čisti črevesje ter vpliva, da se v črevesju razvijajo potrebne bakterije, ki preganjajo zastajajoče škodljive snovi, ki nastajajo pri presnavljanju.

Ljudje, ki stalno uživajo jogurt, imajo redno prebavo in s tem tudi redno izločajo snovi, katerih zastajanje v telesu je škodljivo. Jogurt pa vpliva tudi na splošno počutje. Kdor redno uživa jogurt je videti zdrav, mladosten in čil.

Skodelica jogurta s kosom črnega kruha in skodelico šipkovega čaja, je zelo hranilen in visokovreden zajtrk, ki je tudi lahko prebavljiv in ne obteži želodca.

Opoldne nadomestimo z jogurtom juho, ki nam ob vročih dneh že tako ne tekne posebno. Z njim se osvežimo in obenem nam že potolaži prvo lakoto. Ker vsebuje že uvodna jed v kosilo visokovredne beljakovine, ni potrebno meso, temveč zadostuje različna zelenjava.

Poleti pa bi se gospodinja lahko razbremenila, če bi vpeljala za večerjo jogurt

s črnim kruhom in sadjem vsaj dvakrat ali celo trikrat na teden. Da pa jogurt ne bi postal družini enolična in dolgočasna jed, ga poljubno dopolnjujemo ali spreminjamo.

Kdor ima rad sladkokosli okus, temu jogurt malo osladimo ali mu primešamo žlico vkuhanega sadja ali razredčene marmelade. V sedanjem letnem času pa vzamemo raje sveže sadje in to jagode, borovnice, maline itd. Poskusite morda pripraviti jogurt takole:

Jogurt z biskvitom

Koščke biskvita, navadnih keksov ali boljšega prepečenca zložimo v stekleno skledico, pokapamo s poljubnim sadnim sokom, rumom ali podobnim. Pecivo naj bo zloženo tako, da je v sredi vdolbinica. Vanjo denemo oslajene borovnice ali jagode, maline itd. Sadje je lahko samo ene vrste ali mešano. Vse skupaj polijemo z jogurtom, razžvrkljanim limoninim sokom, potresemo z limonino lupinico in sladkorjem ter postavimo na hladno, da se med seboj prepoji, nato pa serviramo.

Jogurt z jagodami

V večjo skledico jogurta zamešamo žlico sladkorja, žlico limoninega soka, naribane lupinice od pol limone in vse dobro zmešamo. Jagode malo osladimo in razdelimo (približno pol litra) na porcije. Vsako porcijo polijemo z nekaj žlicami jogurta in po vrhu okrasimo še z lepimi jagodami.

S kosom črnega kruha je to odlična in lahka večerja, brez kruha pa dopoldanska ali popoldanska malica. S to jedjo postrežemo lahko tudi gostu, ki pride utrujen in vroč na obisk.

Povišanje cen mleka

Po uradnikih so končno prišli na vrsto tudi kmetje glede svoje zahteve po povišanju cen mleka. Na torkovi seji zvezne vlade je bil odobren osnutek zakona, po katerem bodo od 1. julija 1961 k ceni pitnega mleka pribili 10 grošev, od 1. januarja 1962 pa 20 grošev. Ta pribitek, ki ga bodo morali plačevati potrošniki, bo šel v posebni fond, ki ga bodo uporabili za pospeševanje mlekarstva in živinoreje.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispele novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Šoferski kotichek

PRAVILO O PRESLEDKIH NA HITRI CESTI

Kdor na avtomobilski cesti preblizu vozi za svojim prednikom, resno ogroža sebe in ves promet na njej.

Osnovno pravilo, ki ga razglašajo glede tega strokovnjaki iz najbolj motoriziranih držav, navaja, naj se na avtocestah presledek med sledečimi si vozili določa po preprostem izračunu: hitrost deljena z dve.

Kako je to v praksi? Dva voza vozita drug za drugim. Če se nenadoma pojavi zapreka, jo prvi opazi sprednji. Ta zavre — morda celo z vsilo. Luči se zasvetijo — zdaj se zave nevarnosti tudi oni za njim. Preden še on pritisne na zavore, je minila sekunda strahu. Vmes je še drobec časa, potrebnega za to, da zavora res tudi prime. In za temi časovnimi utrinki se skriva vse...

Denimo, da sta obe vozila na poti s 100 km hitrostjo. Ko prvo vozilo zavre, preteče najmanj sekunda, da enako stori tudi njegov nasledovalec. Če traja to res samo tako dolgo, je medtem prvi že zmanjšal hitrost na 83,6 km/h, tako da potrebuje odslej do ustavitve samo še nekako 70 metrov. Istočasno pa je zaustavna razdalja drugega slej ko prej 96 metrov, torej 26 metrov več od prvega. Če ni vozil s presledkom 26 metrov za prednikom, se mora neizogibno zaleteti.

Za drugačne hitrosti so z enakimi reakcijskimi časi (razume se, da je tu beseda o suhem in ravnom vozišču) te razdalje nekoliko drugačne: pri 120 km/h 32 metrov, pri 80 km/h 21 metrov in pri 60 km/h samo še 15 metrov.

Toda tudi ti računi še niso povsem zanesljivi... Prav lahko se zgodi, da zavore prednika prijemajo mnogo bolje in se torej vozilo ustavi še poprej, kakor bi se moralo po računih. Možno je tudi, da nasledovalec luči na prednjem vozilu ne opazi kar pri priči, temveč že za spoznanje kasneje. V takšnih primerih seveda vsi ti računi niso vredni počenega groša! Zato je pametno, te rezultate podvojiti — in ta izmera se precej ujema z osnovnim pravilom,

Čuvajte kresničke

Kresnice so že zdavnaj rešile problem, ki ga ljudje zaman poskušajo razvozlati! Iznasle so hladno svetlobo! Zares nam svetijo s hladno svetlobo, 95 odst. uporabljene energije spremenijo v svetlobno izžarjevanje in le 5 odst. energije preobrazujejo v toplotno energijo.

Kje daleč je za kresnico naša najmodernejša neonska razsvetljava, ki spreminja komaj 20 odst. svoje energije v svetlobo, 80 odst. pa v nerabni toplotni učinek! Naše navadne žarnice nam dobavljajo komaj 4 do 6 odst. svetlobe, ves ostanek 94 do 96 odst. pa se izgublja v toploto, o čemer se lahko prepričamo, če primemo za žarečo žarnico.

Svetlobno telesce kresnice sestavljata dve plasti: v zgornji plasti proizvaja hrošček svetlobo, spodnja plast pa deluje kot žaromet. Svetlobne snovi sestavljata dva encima ali fermenta, to so snovi, ki igrajo važno vlogo tudi pri naši prehrani. Ob prisotnosti kisika proizvajata po volji kresnice — svetlobo.

Morda je tudi kresnica navdihnili reklamne strokovnjake, kajti tudi ona sveti zaradi reklame. Jedilni stroček je pri razviti kresnici okrnjen, zato ne more sprejemati nobene hrane. Njeni dnevi so ob svetem Janezu Krstniku, 24. junija šteti. Zato morajo kresnice pohiteti, da se najdejo za poročno potovanje, preden nastopi smrt. Svetloba kresnice olajša samcu, da si najde izvoljenko.

Tudi mala bela jajčeca se v temi svetijo in tudi ličinke imajo na zadku pritrjeno miniaturno svetilko. Ličinke so v nasprotju z doraslo kresnico zelo požrešne. Hranijo pa se s polži, ki jih morijo z vzbizgavanjem tekočine, ki jih hitro pokonča.

Ličinke se v glavnem hranijo z velikimi in malimi vrtnimi polži-hišarji. S čudovito spretnostjo premagajo ošjaka. Izgleda, kot da se zavedajo, da jim bodo potrebne velike rezerve za kasnejše postne dni, ko se bodo razvile v prave kresnice.

Tako so tudi kresnice naše zaveznice, ki jih v prihodnjih dneh ne bomo preganjali, ampak se njihovega prihoda razveselili!

Nevarni metulj — molj!

Spomladi, konec maja, junija in julija leta okoli prav majhen metuljček, ki mu pravimo molj. Kjer najde kaj primerne, tam zleže jajčeca, iz katerih se razvijajo ličinke, ki se rede od tkanin na ta način, da jih razjedajo.

Molj je zelo izbirčen, vseh mu je le volna in krzno. Če nismo pazljivi, nam v kratkem času napravi prav občutno škodo. Od molja razjedena obleka se ne da več popraviti.

Ne prenese pa nekaterih močnih vonjev, ki jih imajo terpentini, petroleji, rožmarin, sivka ali lavendelj, stolčen poper in naftalin. Zelo nevarčen mu je duh kafe, pa tudi tiskarskega črnila ne prenese.

Preden hočemo volnene predmete spomladi shraniti, jih moramo dobro skrtati, zlasti po robovih, temeljito očistiti madežev, oprati, kar se oprati da in sme, posušiti in dobro prezračiti.

Za shranjevanje volnenih oblek, perila in krzna vzamemo zaboj, ki nima razpok ali škaflo iz močnega kartona ter jo dobro obložimo s sveže tiskanim časopisnim papirjem, na katerega razgrnemo rjuho iz domačega platna, temu se namreč molj zelo rad izogne. Dobro je tudi, če prej nameramo notranje stene zaboja s petrolejem ali terpentinom. V tako pripravljen zaboj zložimo posamezne kose obleke, med katere polagamo nov časopisni papir. Lahko pa uporabljamo tudi naftalin ali sivko in sicer vsakega posebej, v nalašč zato pripravljenih vrečicah, da se ne raztrese. Če pa imamo pri roki rožmarinovo olje ali terpentini, polijemo nekaj kapljic tega po piv-

niku in napojen pivnik vložimo med obleko. Ko je zaboj poln, ga pokrijemo z rjuho, ki smo jo položili v zaboj, obložimo s časopisnim papirjem, zaboj zapremo ter ga shranimo v suhi, zračni shrambi do jeseni.

Plašče in suknje shranjujemo v omarah takole:

Eno ali več navedenih močno dišečih snovi, domačih ali kupljenih, natlačimo v žepe ali našijemo male vrečke naftalina, kafe ali sivke na notranjo stran plašča ali suknje, ki jo obesimo na obešalniku v omaro. V rokave natlačimo časopisnega papirja, vmes pa denemo suhe vršičke rožmarina ali sivke, zavijemo v rjuho in omaro dobro zapremo.

Jeseni, ko jemljemo obleko iz zaboja, jo dobro prezračimo, da se dišeče snovi, ki so obleko varovale pred molji, razdiše in izhlape. Eno najuspešnejših sredstev pa je pridno zračenje, steganje in krtačenje obleke v spomladanskih in jesenskih mesecih vsaj vsake tri tedne, v poletnih vsak mesec.

NOVE PRISTOJBINE

Prijave sečenj lesa in pogozdovanj, ki so bile doslej kolkov proste, je treba po novem ukazati finančnega ministrstva odslej kolkovati. Spričo te nove določbe vam priporočamo, da se, preden oddaste tozadevne prijave, informirate pri pristojnem občinskem uradu ali pri okrajni kmečki zbornici ali pri kmetijski zbornici v Celovcu (ob ponedeljkih in četrtekih dopoldne) s kakšnimi kolki morate prijave opremiti.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Paul Harel:

Plašč gospoda župnika

(Nadaljevanje in konec)

»Torej poglejmo: pri nas smo trije, mali fant, moja žena in jaz. Tako zneso prvo leto trideset novčičev za nas tri, drugo leto en srebrnik; to bi bilo za prvi dve leti... koliko zneso to? Ali imate svinčnik, gospod župnik?»

»Kaj!« je vzdihnila mati Burjeva, »kaj ne znaš več računati na pamet?»

»Računati na pamet,« je odvrnil dobričina, »ti govoriš kar tjavdan...«

»Poglejmo, gospod župnik, ostaniva pri najinem poslu: imam še dve leti po trideset novčičev, to bi zneslo štiri franke petdeset in potem štiri franke petdeset. To nam da devet frankov. Da, toda za prvi dve leti...«

»Ti pa vse mešaš,« je pripomnila mati Burjeva.

»Ali se hočeš norčevati iz mene, kaj? Rad bi vedel to,« je nadaljeval Burja in upiral svoje oči v ženo, ki se je začela smejati. Tudi Burji je šlo na smeh.

In tudi gospod župnik se je okoristil s to priliko ter se začel krohotati kot še nikoli v svojem življenju.

»Le pogledajte,« je povzel zopet Burja, »saj ne bomo prišli do konca z računi. Toda našel sem izhod: manjka vam dvajset frankov — tu jih imate... Če pa moji ženi to ni prav, pa naj se gre pritožiti. Eh, eh! Ali se ne boš več smejala, ženska, kaj?»

»Ne!« je zavrisnila dobra žena, »kajti mene je bilo že sram, da smo bili že tako dolgo dolžni denar za bogoslužje, za vero, za ljubega Boga, res...«

»O, toda kar povej, kdo je kriv tega?»

Na srečo so se odprla vrata in vstopil je sin Matijec ter pozdravil gospoda župnika.

»Kako gre pa tebi, Matijec?« je vprašal gospod Hribar.

»Hvala, gospod župnik, gre bolje. Urezal sem se s svojim kosirjem na desnem gležnju. Lahko pogledate.«

Gospod župnik se je očetovsko sklonil.

»Rana je lepa,« je izjavil. »Pridi jutri v župnišče; ti bom namazal nogo z mazilom in boš obedoval pri meni, če ti oče in mati dovolita.«

»Vi ste pa res ljubezni,« je odvrnil oče Burja, ki se je čutil jako počaščenega.

»To je prevelika čast,« se je branila dobra žena in se globoko priklonila.

»Sedaj se morem pa posloviti, prijatelji,« je dejal nenadoma gospod Hribar.

In vsi trije so ga ogrinjali z njegovim plaščem, ki mu ga je Burjev sin še zapel kot kak ministrant.

Potem so spremili gospoda župnika do poti, kjer so si večkrat kerpko stisnili roke. In kar niso se mogli ločiti? Sledili so z očmi gospodu Hribarju po vsej rebri. Ta je napolnjeval vso stezo, kajti veter je neprestano dvigal njegov plašč.

»Dober človek je to,« je zaključil oče

Burja. In odšel je s težkim korakom, s sklonjeno glavo in z rokami na hrbtu.

Tudi šmarješki gospod župnik je odhajal, toda z dvignjeno glavo in kar nič več ni obžaloval odpovedi konkordata, ki mu je dala končno priliko, da je obiskal vse svoje farane, si pridobil njih srca, osvojil njih duše kakor tole Burjevo, o katerem je mislil, da je daleč od njega, če mu ni celo sovražen.

Tako je končno dosegel vso svojo župnijo. Čutil je to.

ANGEL KARALJICEV:

Rosiški kamniti most

»Ko bi vedel, mamica, ali leži greh na meni.«

»Povej, otrok.«

»Kaj naj ti povem?»

»Tri leta ležiš. Tri leta so se nanizala ko dolga karavana. Šla so pod tvojim oknom. In pogledala so skozenj. Mladi kosi so peli na višnji. Tudi ona se je trikrat izlila v črn plod. Nisi stegnil roke, da bi ga odtrgal. Trikrat so na mlatišču zložili žito v visoke kope. Kaj te ni vleklo v božji svet? Kaj se ti ni zahotelo priti na sonce, gledat drevesa in njive in lepi most? Da bi videl dekleta, kako so se razovetela! Tri leta nisi vstal.«

»Sam ne vem, mamica, ko da mi ni več hudo zaradi svetá.«

»Čemu govoriš tako!»

Večna lučka je z rdečim sijem mehko zalivala bolnikov obraz. Mati božja na sveči podobi je močno in z ljubeznijo stiskala k sebi Jezuščka, ko da ga še ni bila videla. Na postelji sedé, je starka polahko božala roko svojemu sinu. In ni vedela, kako naj bi ga vprašala. Iz levega očesa ji je ko rdeča muha počasi polzela navzdol debela materinska solza. Zunaj je dihalo mesečna noč. Nekje nad črnimi, pletenimi ograjami ob poti se je budil šum spečega drevja ko šepetajoča molitev. Molče so molela drevesa proti nebu. Beli dimniki so se prerivali skozi goste veje. Ko da hočejo videti, ali spi ves svet. Siva mačkica jih je gledala in se ji je čudno zdelo.

»Se spomniš, mamica? ...«

»Česa?»

»Kako sem začel graditi Rosiški most. Poleti je bilo. Milka mi je bila sečila belo srajco z rdečimi obšivi.«

»Spominjam se, kakor da se je danes zgodilo. Tisto poletje si bil dopolnil dvaindvajset let — fant za ženitev.«

»Vsi so se mi smejali. Nisem bil mogel zvezati Čerkjuvskega polja z vasjo. Priti čez reko proti toku, obvladati jo, opasati jo s kamnitim lokom. Ukrotiti jo ko mlado nevesto. Vedel sem, da bo šlo. Sedem let

Zavijal je sedaj že okoli rebri. Burjev sin in njegova mati sta obstala na poti in gledala, kako je odhajal.

Gospod Hribar je že napol izginil, ko je nenadoma zopet zadivjal vihar. In tedaj je vrtnec dvignil tudi plašč gospoda župnika, ga obrnil, odpel in ga odnesel v zrak. Razvil se je kot velika črna zastava ali kot kako letalo nove oblike in vihar, ki se je poigraval z njim, ga je odnesel proti oblakom.

»Kaj je neki to?« je vprašal Matijec Burja.

»Pri moji veri,« je odvrnila dobra žena, »rekla bi, da bo to naš dobri gospod župnik, ki odhaja v nebesa.«

sem bil hodil s svojim očetom po tujini — hiše sem zidal ljudem. Priučil sem se bil zidanju in delo mi je šlo dobro od rok. Oče je bil vesel. Ob neki priliki sva bila stopila k reki, da bi posekala staro topolo — se spominjaš? Deroč nizdol — je nagla in norasta pela Rosica. In vrbe so priklanjale temna čela, da jih omočijo vanjo, da se shladijo.

Oče je spregovoril:

»Poslušaj, Manole, jaz ga nisem zmogel, ti ga boš napravil. Poglej, na temle mestu. Na oba bregova naj bo naslonjen, dva svetova naj poveže. Tamkaj na drugi strani raste ljudem kruh. Most jim napravi, da bodo mogli čez, da si ga naberó.«

Ptiček je pel na stari topoli. Poslušal sem ga, poslušal sem tudi očeta. Vprašal sem ga:

»Ali jim ga bom mogel zgraditi?»

»Mogel boš. Dobro si zapomni — tukajle je najpripravnije mesto. Velik kamnit most, štiri svode mu napravi! Pokličí mojstre iz Trakije, naj tečejo kamenje. Kmete skličí in nič se ne boj! Pomnili te bodo, dokler bo stal svet. Večje dobrote jim ne moreš napraviti.«

Pel je majhen ptič in perutničke je imel posrebrene. Bistre kaplje so se točile z njih. Stal sem in premišljal; in če mi ne bi bil rekel, bi ga bil zgradil. Poglej ga, he-e, strašen most stoji pred menoj! Videl sem ga, mamica, prav takega, kakršnega sem bil napravil. Ko obroč je objemal reko. Ona pa, ko prebrisan rjav modras, teče pod njim, se zvija, steguje plameneči život in dere prosta in narasla navzdol proti modrikastim gričem. In slišal sem, kako je zaškripal velik, težak voz, kako so gluho zabobnele lestve ob straneh in so z glavami pokimavali krivorogi deliormanski bivoli.

»Ko ga boš začel graditi,« sem slišal očetov glas, »vzidaj vanj senco tistega, kar ti je najdražje.«

Zdrnil sem se.

»Kaj imam najrajši?»

»Sam veš.«

Bolnik je umolknil. Mati božja je pove-

šala glavo in ustnice so ji trepetale: nikoli ne bom dala svojega Sinu! Rumena mesečeva svetloba je vdirla skozi okno. Po beli poti so se podile smejoče sence višenj. Noč je razgrinjala srebrni plašč. In daleč nekod po temni ravni je blodil sv. Ilija in spraševal njive, ali so žejne, da bi jih drugi dan zalil.

In odgovarjale so mu.

»... Odšel je oče na oni svet, mene pa je pustil samega, naj gradim most. Vedel sem, kako ga je treba zidati, nisem pa vedel, da je potrebna tudi človeška žrtev. Kdo bi mi bil mogel povedati? Pomlad pa pošilja štorke naprej, oznanjat, da prihaja. Prispeli so kosmati kamnoseki, nabijati so začeli, dolbsti. Začel sem z delom. In bal sem se in prijetno mi je bilo. Ni malenkost, mamica, uničiti človeka. Kako naj se odločim? Koga naj vzidam? Približal se je določeni dan. Oba bregova smo razkopali. Ko brez pameti sem hodil okrog. Mislim sem: znorel bom. Neki večer sem odšel na njegov grob. Vrgel sem se nanj, roké sem zaril v prst.

»Povej, kóga? Ti veš!« Grob pa je molkal. Kako naj bi mrzli grob govoril!

Vrnil sem se domov in pred jutrom sem zadremal. Sanjal sem o očetu. Od zgoraj prihaja. Prav tako, kakor je bil hodil. Z velikim rdečim pasom, suknjič je bil vrgel čez rame, v rokah pa je držal velikega belega orla. Obstal je na vzvišenem bregu Rosice in me poklical:

»Dobro glej, kam bo sedel orel, ko ga bom spustil; pokazal ti bo, koga boš zazidal. Pogum, sinko!»

Dvignil ga je in ga spustil. Zafrfotal je s krili beli orel in zletel proti nebu. Tri velike kroge je opisal nad vasjo in se spustil navzdol. Letel je ko kamen, ki pada. Nisem videl, kam je sedel. Oče pa me je pogledal, zmajal z glavo in stopil k reki. V trenutku se je pred njim raztegnil moj most in on je odšel čezenj na drugo stran. Na drugem bregu je obstal, šel z očmi od enega kraja mostu do drugega in zamahnil z roko. Slišal sem:

»Na delo!»

Stresel sem se in skočil pokonci. Zraven mene pa si stala ti, mamica, in mi govorila: »Hej, Manole, dan se dela. Kdaj so že odšli z vozmí. Vstani že enkrat. Mojstri čakajo.«

Ko sem stopil iz hiše, se nisem napotil proti mostu, ampak sem odšel proti hiši deda Nojeva, da bi videl Milko, da bi ji vse povedal. Kar tako, morda mi bo odleglo. Ko sem prišel tja, sem pogledal proti hiši in se zgrozil. Na Milkinem orehu je sedel beli orel. Prav tisti, ki ga je bil spustil oče. Stemnilo se mi je pred očmi. V ušesih mi je zašumelo. Pognal sem se proti pokopališču, da bi ga našel, da bi mu kosti izkopal, da bi ga vprašal: kako mi je mogel njo vzeti. Moj lastni oče, kaj me ne ljubi! Neumnost — spraševati mrtvega človeka.

(Dalje prihodnjič)

Visoška kronika

45.

Dr. Ivan Tavčar

Tisto popoldne, ko se je sosed vračal iz mesta, sem torej sedel brez dela na klopi pred hišo. Glodalo mi je po možganih: Kaj je mogla, pri ljubem Jezusu in Kristusu, zagrešiti, kaj je vendar počela Agata, da jo je smela pravica potegniti k sebi? V cerkvi in povsod pa so nas poučevali, da pravica ne dela nikomur krivice! V moji glavi se je vse vrtelo, vse se je sukalo v tej glavi, da bi me bilo, ko bi me ne bil v svojo brambo sprejel patron sv. Izidor, zapustilo še tisto malo pameti, katero je delil gospod Bog višoškim sinovom!

Pred mano je torej obstal Jakob Debeljak. Opazil sem, da išče besed, ki jih je hotel izpregovoriti. Njegovo lice ni kazalo krvi in ustnice so se mu tresle, ko jih je skušal odpreti. Nekaj trenutkov sva se gledala in takoj sem opazil, da ima sosed v očeh vse polno vode. »Urgala se bo skala,« sem si dejal »in kakor se je zvalila na očetov grob, se bo zvalila sedaj name!« — Sosed si je opomogel ter izpregovoril s prisiljeno lahkodešnostjo:

»Novi škof je včeraj prišel. Loka je bila pokonci. Dve imeni ima, Janeza Frančiška ga imenujejo.«

Vedel sem, da to ni tisto, kar mi je hotel povedati. Tiščal sem pogled v njegov ne-

mirni obraz in ničesar mu nisem odgovoril.

»Pri vodnih vratih je prihajal,« je govoril Debeljak, »in starejšinstvo ga je pozdravilo. Janeza Frančiška ga imenujejo, da ti povem.«

»O našem dekletu si kaj slišal?« sem zajecjal boječe.

Nisem bil slep in opazil sem, da je ravno radi dekleta prišel k meni. Pogledal je proti nebu in beseda je le težko prihajala iz njega.

»Čakaj no, da ti povem! Na trgu sva se srečala z mestnim pisarjem, saj ga poznaš, gospoda Boltežarja. In ta mi je naročil, da naj ti povem — Čakaj no, da ti povem — « Na čelu se mu je nabirala rosa. »Kaj mi je že naročil? Čakaj no, da ti povem — « Novi škof je prišel, in gospod Boltežar, ki je tvoj prijatelj, bi ti svetoval, da stopiš k škofu, da bo prav in da ne bo škodovalo — «

»Zavoljo — dekleta?« sem zaječal.

»Füehrnpeill pravi, da zavoljo dekleta! Čakaj no, ravno zavoljo dekleta, in da ne bo škodovalo — «

»Ali se briga škof za take malenkosti?« sem vprašal plaho.

»Füehrnpeill pravi, da se briga!«

Zaihtel sem: »Za božjo voljo, kaj pa imajo proti dekletu?«

Odgovora ni hotelo biti. Debeljak je na vse strani obračal svoj obraz, tudi je nekaj brskal s prsti po sivih lasih. Končno je zamolklo odgovoril:

»Dolže jo, da je delala točo, da je tvoje prašičke jahala nad tvojo hišo in da se je s hudičem rada imela.«

Planil sem kvišku. Kri je zakipela v meni in svet je razpadal okrog mene!

»Jezus Kristus! — ali ste nori? — naša Agata, moja Agata — «

Jakob je miril: »Čakaj no, da ti povem — Jaz nič ne vem. Füehrnpeill pravi, da Marks nekaj pričuje in da hoče priseči — «

»Marks Wulffing?« sem zakričal.

V meni je nekaj počilo in kakor iz dalje sem čul sosedov glas: »Füehrnpeill pravi, da se mudi, da je že prišel frajman iz Ljubljane, da na Gavžniku že grmado postavljajo — «

Obdal me je teman oblak; po zemlji sem padel in občutek sem nosil v sebi, da letim v globok prepad.

Ko sem se prebudil, sem ležal v gornji hiši in z vodo so mi močili glavo. Dva dni in še več sem ležal v svoji postelji in sveta okrog sebe nisem poznal. Proti stropu sem bim obrnjen in pred mojo ubogo dušo je stala — Agata z milim obrazom pod rumenim vencem rumenih kit in dvoje očes je imela, iz katerih je sijala deviška nedolžnost. Po tej ženski je hrepenelo srce višškega gospodarja! Odkar je ni bilo, sem jo pogrešal vsak dan; pri vsakem koraku, ki sem ga napravil, je vzdihovalo v meni nekaj po nji, na katero me je neločljivo vezala prelita kri Jošta Schwarzkoblerja! Vsak trenutek sem mislil le nanjo, ki mi je bila

namenjena. In sedaj? Kaj je že pravil Füehrnpeill? Da so jo zaprli, ker se je s hudičem rada imela, in da je uganjala pregrehe, kakor jih uganjajo hudobne čarovnice? — Cele noči sem se premetaval po plevnici in cele noči sem premolil k Materi božji na Gori, da bi mi podelila milost, zvedeti, so li čarovnice na svetu, ali jih ni? Dragi moj Odrčenik Jezus, pomagaj mi! Ali vse kriči po meni, da so, da so, ker bi jih drugače stoletja sèm ne bili sežigali na grmadah! In vendar tudi vem, da so jih sežigali šele potem, ko so same skesane vse priznale. Čarovnice so — to lahko zapišem, ali da Agata ni, to tudi zapišem, ker bi je sicer ne bil Jezus in Zveličar določil Polikarpovemu sinu, da se s tem dá zadoščenje preliti krvi umorjenega človeka! Sveta Trojica — ko bi pa Agata vendarle bila! Okrog naše zemlje se godi toliko pregreh, da ve zanj samo Stvarnik. In višški gospodar naj stopi v zakon z njo, ki se je morda vozila na cerkniško Slivnico ali pa še celo na hrvaški Klek? Sveti Izidor, pridi mi na pomoč, da mi ne usahne pamet, da se mi ne usuši razum in da me ne zapusti vsako spoznanje!

Bil sem kakor odlomljena veja, ki je pri povodnji zašla v Soro: voda jo vleče s sabo in ustaviti se ne more. Taka veja je bila moja duša: božja jeza jo je drvila s sabo, da se nikjer ni mogla ustaviti! —

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

Srebrna maša...

(Nadaljevanje s 4. strani)

Roža v Podjuno, iz Podjune v Trst, iz Trsta v Celovec, iz Koroške v Ameriko, Egipt in drugod. Pri nas na Koroškem pa je skorajda ni igralske skupine, ki bi ga ne poznala kot sijajnega režiserja. Najlepši spomenik si je na tem polju postavil s tridapolno pripravo misterija »Brezmadežna« za časa Marijanskega kongresa v Celovcu. Velike zasluge na polju kršč. prosvete ima naš jubilar s svojimi tako prikupljivimi in strokovno dovršenimi skioptičnimi predavanji domala po vseh naših župnijah in vaseh. Ko se nam pod raznimi krmkami in »firmami« vsiljujejo druge organizacije in z namenom raznarodovanja silijo v narodno najbolj enotno usmerjene postojanke našega ozemlja, je tozadevno prosvetno jubilarstvo delo kot izraz resničnih in objektivnih dejstvom odgovarjajočih ljudskih potreb eminentne važnosti in predstavlja dragocen doprinos k širjenju prave domače srčne kulture, sloneče na neomajnih temeljih vere in ljubezni do domače govorice in domače zemlje. Tako dolguje naše ljudstvo g. srebrnomašniku Vinku Zaletelu veliko hvalečnost. Vsa pozornost ob priliki njegovega jubileja, vključno tudi te vrstice, — naj bodo izraz vsega našega ljudstva, ki se ob tej priliki v hvalečnosti spo-

minja svojega dušnopastirskega in prosvetnega delavca in vseh njegovih s tem delom povezanih več ali manj skritih žrtev, za katere vse ve le eden — Bog.

Naj Vam, preč. g. jubilar, Vsemogočni povrne vse Vaše delo, ki ga opravljate v prid resnici in pravici na koroških tleh med našim ljudstvom že celih 16 let. Izvršujte ga z isto ljubeznijo najprej za narod, ki hoče živeti in ki ima po naravnem božjem pravu pravico do življenja, in ki bo živel, dokler bo ostal zvest svojim verskim in narodnim načelom!

ŠT. JAKOB V ROŽU (Prosvetni večer »Naš Št. Jakob«)

Naše prosvetno društvo se je ob koncu letne sezone poslovilo od nas s prav originalno prireditvijo, ki jo je nazvalo »Št. Jakob v sliki, pesmi in svojih močeh«. Vršila se je v krasni, novozgrajeni dvorani pri Antoniču na Reki. Vabilu se je odzvalo okoli tristo domačinov in sosedov, da je večer sličil nekakemu taboru.

Uvodno je predsednik Mihej Baumgartner pozdravil vse navzoče, med njimi tudi prečastita gospoda kaplana Markica in Žergoja in pa številno občinstvo. Sledil je nastop šentjanskkih tamburašev pod taktirko Hanzója Gabriela. Dobro so zasvirali, ugajala je posebno »Svibanjska« in v delo se je na šentjakobski mladini, da bi prav kmalu tudi sama hotela imeti svoj tamburaški zbor. Sledil je nastop gornje-rožanskih fantov. Njihova »Ob večerni uri« je vžgala množico, da je krepko zaploskala. Sledila ji je hudomušna narodna »Jes pa moj gvaček...«. Nato je podpredsednik posegel v govoru v zgodovino šentjakobske fare. Primerjal je moše-korenine

planinskim mecesnom, ki vrh gorā kljubuje viharjem in neurju in se vedno globlje zakoreninjajo v skalovju. »Spoštujemo očete-korenine in jih posnemajmo v njihovi zvestobi Bogu in narodu!«, je govornik pozval stare in mlade in nato nanizal najodličnejše moše-predstavnike treh generacij: rodove župnika Aplena, župnika Mateja Ražuna in nekdanjega šentjakobskega kaplana č. g. Vautija. Pokazal je, kako se značaj duhovnih vzgojiteljev zrcali v značaju vodilnih šentjakobskih moš in nato naslovil na mladino poziv, naj sledi vzorom svojih očetov in prednikov in naj tako slavi njihov spomin.

Sledile so skioptične slike iz šentjakobskega domačega in kulturnega življenja. Slika šele pove, da naj se zavedamo lepote domačega kraja, in to so dosegli od č. g. Zaletela izbrani diapozitivi v polni meri. Videli smo farno cerkev na gričku, naše kraje v vignetnem soncu, obraze domačinov, prizore iz domačega prosvetnega življenja. Nehote nas je vse to razkošje barv

in oblik napolnilo z globoko ljubeznijo do našega domačega kraja. In je to predvaja-nje slik tudi hotelo doseči.

Zapeli so pevci in zaigrala je še globaška godba na pihala in pričela veseli del sporeda. Vmes je preč. g. Vošnjak spetno organiziral splošno petje, ki je istotako vedrilo razpoloženje. Številni gostje so se poslavljali v zavesti, da postaja njihovo prosvetno društvo »Rož« ognjišče novega kulturnega poleta, ki ga Št. Jakob dolguje sebi, Rožu in vsej naši deželi.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 19. 6.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. J. Špicar: Kres. O kresnih običajih. 18.00 Iz našega albuma pesmi in glasbe. — TOREK, 20. 6.: 14.15 Poročila, objave. K petju se združimo... — SREDA, 21. 6.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 22. 6.: 14.15 Poročila, objave. Domače pesmi. — PETEK, 23. 6.: 14.15 Poročila, objave. Reprodukcijski koncerti državne gimnazije za Slovence z dne 4. 6. 61. — SOBOTA, 24. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 25. 6.: 7.30 Duhovni nagoni. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Filmi

Bistrica v Rožu. — Nedelja, 18. 6.: Strafbatalion 999. Vojni film o uničenju nekega nemškega kazenskega bataljona na ruski fronti. (IV). — Sreda, 21. 6.: Wetterleuchten am Dachstein (III). — Film iz gorskega sveta.

Borovlje. — Sobota, 17. 6.: Karthago in Flammen (IVa). — Film o uničenju Kartagine v letu 146 pred Kr. — Nedelja, 18. 6.: Liebling der Götter (III). — Sloves in tragični konec filmske igralkice radi ljubezni do moža, ki je bil preganjan radi svoje rasne pripadnosti. — Torek, 20. 6.: Die rote Hand (IV). — Kriminalni film z ljubezensko tragiko. — Četrtek, 22. 6.: Der letzte Befehl (III). — Epizoda iz ameriške državljanske vojne.

Miklavčevo. — Nedelja, 18. 6.: Liebele (IVa). — Dramatičen film o tragični ljubezenski zgodbi z ločitvijo. — Četrtek, 22. 6.: Der Mann, der sich verkaufte (IVa). — Reporter odkrije na uglednem podjetniku temne točke njegove preteklosti in jih objavi. S tem pripelje tega le malo obteženega moža do duševnega in telesnega propada.

Pilberk. — Sobota in nedelja, 17. in 18. 6.: Ja, so ein Mädchen mit sechzen (III). — Muzikaličen film z mnogimi popevkami za malo zahtevne kinoobiskovalce. — Torek in sredo, 20. in 21. 6.: Bobby Dodd greift ein (III). — Veselogra. Nekdanjega privatnega detektiva sumijo, da je bil udeležen pri nekem umoru, on pa sam potem izsledi prave krivice.

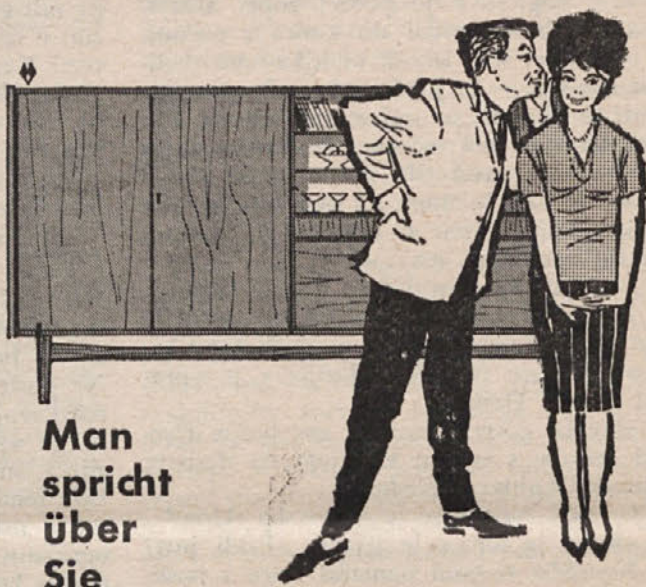
Sinča ves. — Petek in sobota, 16. in 17. 6.: Schwarze Nylons — Heisse Nächte (IVa). — Kriminalni film. Sposobni policijski agentinji in reporterju se posreči, da pride-ta na sled trgovcem z dekleti in s tem v zadnjem momentu rešita skupino plesalk. — Nedelja, 18. 6.: Sayonara (IV). Trd ameriški zakon postavi ameriške vojake in japonske žene pred težke probleme. — Ponedeljek in torek, 19. in 20. 6.: Das unsichtbare Netz (III). — Sreda in četrtek, 21. in 22. 6.: Geraubtes Gold (IVa). — Film iz divjega zapada. Dva nekdanja kaz-njenca se maščujeta za goljufijo.

Oglašuj

v našem listu!

STADLER

Möbel

Man spricht über Sie

Jeder Gast wird Ihre behagliche Wohnung loben, weil er sich bei Ihnen wohlfühlte. Für wenig Geld können Sie in Ihr Heim die Atmosphäre zaubern, in der das Leben Freude macht. Wir helfen Ihnen mit Rat und Tat.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Sprejmemo

dva vajenca za tiskarno

Pogoj: znanje slovenščine in nemščine, dokončana glavna šola ali nižja gimnazija ter telesna usposobljenost

Pismene prijave pošljite na:

Družbo sv. Mohorja v Celovcu
KLAGENFURT, Viktringer Ring 26

Knittak

Šivalne in pletilne stroje pri

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
BLIZU MESTNE CERKVE

ZAHVALA

Ob smrti naše drage sestre

Mariije Lučovnik

izražamo iskreno zahvalo številni častiti duhovščini za izkazano naklonjenost in molitve, za tolažilne besede ob odprtem grobu, nadalje šolskim sestram, šmarješkemu pevskemu zboru, vsem njenim prijateljem in znan-cem iz Šmarjete in Št. Janža in vsem ostalim od blizu in daleč, ki so jo v tako velikem številu spremili na njeni poslednji zemski poti.

Priporočamo jo v spomin in molitve.

Šmarjeta v Rožu, dne 14. junija 1961.

Sestre in sorodniki

Najnovejše kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinjske potrebine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v CELOVCU

sprejme

delavke, ki bi se priučile za vlagalke

Vsa pojasnila dobite med tednom pri vodju tiskarne

v CELOVCU, Viktringer Ring 26

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Najmodernejša koroška trgovina šivalnih strojev nudi v veliki izredni reklamni akciji od 19. do 24. junija 1961

šivalne stroje nemških tvrdk

po brez konkurenčnih cenah zaradi vpeljave:

RAVNOVBODNI ŠIVALNI STROJ (zgornji del)

Za šivanje, krpanje in vezanje... **S 1280.-**

Isti stroj v moderni la OREHOVI SALONSKI OMARI... **S 2630.-**

„CIK CAK“-ŠIVALNI STROJ v salonski omari

(Tako rekoč za vse upora-ben: šiva, krpa, veže, robi, dela gumbnice — in vse to hitro in zelo enostavno)... **S 3970.-**

VAŠA PREDNOST PRI NAKUPU V STROKOVNI TRGOVINI:

- Velika izbira ■ Brezplačno uvežbanje ■ Prvo vrstna posrežba s pomočjo strokovno izsolane-ga osebja ■ Dobro organizirana oskrbovalna služba ■ Ugodna obročna plačila ■ Najvišje do-pustni popusti! ■ Zahtevajte naš ilustrirani cenik!

Anker-Šivalni stroji

KLAGENFURT-CELOVEC
Villacher Str. 25, tel. 25-00